

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Eeva Järveläinen

”KIVISTÖN KAUPPAKESKUKSEN JA KAUPUNKIKESKUKSEN NUORISOTYÖ (KIKE)” -HANKE

Loppuraportti

Eeva Järveläinen

*”Kivistön
kauppakeskuksen ja
kaupunkikeskuksen
nuorisotyö (KiKe)” -hanke
Loppuraportti*

Copyright © tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2016

Kannen kuva: Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN 978-951-799-428-6 (verkko)

Sisällysluettelo

Johdanto.....	7
Kivistön kaupunkikeskusta rakennetaan kumppanuudella	8
”Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” -hanke	10
Näkökulmia nuorten osallisuuteen ja vaikuttamiseen eri toimintaympäristöissä	12
Tulokset KiKe-hankkeen nuorten osallistavista ideapajoista	15
Nuorten harrastuksiin ja nuorisotilaan liittyvä vapaa-ajan aktiivisuus.....	16
Nuorten vapaa-ajan aktiivisuus kauppakeskuksessa	17
Nuorten kokemukset ideapajoihin osallistumisesta ja vaikuttamisesta arjessaan	18
Työntekijöiden näkemyksiä nuorten osallistamiseen	20
Kokemukset nuorten osallistamisesta, hyvistä käytänteistä ja haasteista	20
Hyvät toimintamallit ja työmenetelmät	23
Nuorten ja työntekijöiden ideat sekä kehittämis ehdotukset käytäntöön	26
Lopuksi	27
Lähteet	30
Liitteet	32

JOHDANTO

Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyötä on tehty useita vuosia. Tässä raportissa tarkastellaan Laurean ja Länsi-Vantaan nuorisopalveluiden kanssa tehtyä yhteistyötä, minkä keskiössä on ollut nuorten osallisuuden tukeminen ja nuorten palveluiden kehittäminen alueen toimijoiden sekä nuorten kanssa Kivistön kaupunkikeskuksen alueella. Laurea ja nuorisopalvelut ovat toteuttaneet useita projekteja, joissa on tuotettu ja kehitetty uusia nuorisotyön toimintamalleja alueelle. Osallisten kokemukset ovat olleet positiivisia ja nuoret ovat päässeet vaikuttamaan nuorisotilatoiminnan toiminnan sisältöihin sekä oman asuinalueensa rakentamiseen jo suunnitteluvaiheessa. Laurean opiskelijat ovat saaneet tärkeitä työelämäkokemuksia projektien vetämisestä sekä eri asukasryhmien dialogisesta kohtaamisesta. Myös nuorisopalvelut ovat kokeneet projektit antoisiksi, koska tuovat nuorisotyöhön lisää virikkeellistä toimintaa sekä potentiaalisia työntekijöitä nuorisotyöhön.

Kivistö on alueena jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä. Tavoitteena Kivistön kehittämistyössä on ollut ottaa nuoret mukaan rakentuvan Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyön suunnitteluun. Tästä tarpeesta

syntyi vuonna 2014 Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden sekä Laurean ”Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” -yhteistyöhanke (2014–2018). KiKe-hankkeen prosessin tavoitteena on osallistaa Länsi-Vantaan nuoria ideoimaan, suunnittelemaan ja valmistelemaan Kivistön kauppakeskusta ja sinne rakennettavaa nuoriso-kirjasto-kulttuuri monitoimitilaa heidän näkökulmastaan. Nuorten näkökulmia on kerätty myös Kivistön alueella tehtävän kaupunkikeskuksen nuorisotyön toimintamalleista.

Tämä raportti kuvaa KiKe-hankkeeseen (2014–2015) osallistuneiden nuorten (n=159) syntyneitä ideoita ja kokemuksia ideapajaan osallistumisesta, vaikuttamisesta, vapaa-ajan aktiviteeteistä sekä osallisuudesta. Hankkeessa kerättiin myös työntekijöiden (n=5) kokemuksia nuorten osallistamisen hyödyistä ja haasteista sekä kehittämisehdotuksista. KiKe-hankkeen tutkimustuloksista on kirjoitettu myös artikkeli ”Nuoret mukana suunnittelemassa Kivistöä, case Vantaa”¹, mikä julkaistaan keväällä 2016 Nuorten reviiirillä – projektin artikkelikokoelmassa. Artikkelin jäsennyksiä on hyödynnetty myös osana tätä raporttia.

¹ Artikkelin kirjoittajat Pia Tasanko ja Pekka Mäkelä ovat olleet keskeisesti mukana nuorten osallistamistyössä Vantaan kaupungin nuorisotyössä ja eri kehittämishankkeissa. Eeva Järveläinen on tehnyt aluelähtöistä osallisuustyötä nuorten kanssa Helsingin kaupungin opetusvirastolla opetus- ja oppilaskuntatyönsä ohessa, tätä nykyä Laurea-ammattikorkeakoulussa opetuksen ja TKI-toiminnan myötä.

KIVISTÖN KAUPUNKIKESKUSTA RAKENNETAAN KUMPPANUUDELLA

Kivistössä yhteistyötä tehdään aktiivisesti Vantaan kaupungin eri toimialojen, MarjaVerkko ry:n, alueen järjestötoimijoiden sekä asukkaiden kanssa. Kivistön asemakaavayksikön (ent. Marja-Vantaa-projektin) ja Laurean välisen yhteistyön pohjana toimii lokakuussa 2008 solmittu puitesopimus Vantaan kaupungin Maankäyttö ja ympäristö –toimialan ja Laurea-ammattikorkeakoulun välillä. Laurea edustaa yhteistyössä tutkimus- ja kehittämistahoja: Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on tehdä ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä (Amk-laki 351/2003). Aluksi yhteistyön kokoonpano koostui Kivistö-projektin ja Laurean henkilöstöstä. Mukaan kutsuttiin MarjaVerkko ry:n edustajat sekä Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden edustaja. Nykyään toimiva, edellä mainituista yhteistyötahoista rakentuva ”Laurea Kivistössä” -seurantaryhmä toimii tiedonvaihdon sekä Kivistön alueellista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio (TKI) -toimintaa raamittavana foorumina. Kivistö on alueena jatkuvasti muuttuva sekä kehittyvä. Kivistön alueellinen kehittäminen tarjoaa Laurean opiskelijoille mielekkäitä, Learning by Developing (LbD) -toimintamallin mukaisia oppimisympäristöjä sekä opintojaksointegraatioita. Laurea opiskelijat ovat tehneet Kivistön aluetta koskevia kartoituksia, raportteja, kyselyjä, strategioita, selvityksiä ja opinnäytetöitä. Lisäksi opiskelijat ovat tuottaneet Kivistön asukkaille osallistavia projekteja, toiminnallisia ideapajoja ja kerhotoimintaa, jotka ovat vakiintuneet asuinalueen pysyväksi toiminnaksi asukkaiden osallisuutta, hyvinvointia sekä asuinturvallisuutta tukien.

Kivistöä on suunniteltu kumppanuudessa eri toimijoiden kanssa kestävä kaupunkirakentamisen teemalla. Lea Varpasen (2015, 12–14) mukaan Kivistön uuden alueen keskustan kehittäminen aloitettiin Marja-Vantaa -projektissa vuonna 2007. Syksyllä 2015 projektin eli Kivistön asemakaavayksikön toiminta-alueella asui 6800 asukasta. Alueen valmistumisaikaan mennessä tavoitelukuina on saada asukkaita 30 000 ja 28 000 työpaikkaa Kivistöön. Kivistö on pääkaupunkiseudun laajin rakentamishanke, jonka kehittämisen keskiössä ovat olleet kolme teemaa: Kotikaupunki, Taidekaupunki ja Ekokaupunki. Visiona on tehdä Kivistöstä Euroopan kauden kaupunkikaupunki. Kivistön keskustaan on suunnitella kaupunkikeskus, jonka asemakaavatyö on Vantaan laajin. Kaavaratkaisu sisältää yhteensä 350 000 km² kauppakeskuksen lisäksi asumista, toimitiloja, julkisia ja yksityisiä palveluja sekä linja-autoterminaalien. Kauppakeskuksen ensimmäisen vaiheen on tarkoitus valmistua vuonna 2018.

Kivistön kaupunkikeskuksen suunnittelussa on hyödynnetty One Planet Living (OPL) -konseptia, jonka tavoitteena on tehdä kestävä elämäntapa asukkaille hauskaksi, edulliseksi ja helpoksi (Kivistö-esitys 2015). Asunto- ja kauppakeskuksen toteuttajat on kaikki kilpailutettu. Asemakaavoja on laadittu joko kumppanuusmenettelyllä tai Kivistön asemakaavayksikön omana työnä. Kaupunkikeskuksen kumppaneina ovat yksityinen maanomistaja, Liikennevirasto, NCC Property Development Oy, Skanska CDF Oy, HOK-Elanto, Ruokakesko Oy konsultteineen sekä Vantaan kaupungin eri alojen asiantuntijat. Kivistön kehittämistyössä on alueen asukkaiden osallisuus ollut vahvasti keskiössä. Kivistössä toimii aktiivinen MarjaVerkko ry, joka edistää osallistavalla

ja yhteisöllisessä toiminnalla tiedonkulkua eri toimijoiden kesken. Kaupunkisuunnittelun edustajat tapaavat säännöllisesti yleisötilaisuuksissa Kivistön asukkaita avoimen keskustelun merkeissä. Kaupungin tavoitteena on saada Kivistöön rakentuvaan kauppakeskukseen yksityisten palveluiden lisäksi kattavat terveyspalvelut sekä kirjasto-nuoriso-kulttuuripalveluiden monitoimitila. (Varpanen 2015, 14.)

Yhtenä monitoimitilan käyttäjäryhmänä ovat nuoret, jotka ovat osallistettu kertomaan mielipiteensä monitoimitilan huoneohjelmasta ja toiminnasta, kauppakeskuksen sisällöllisestä sekä ulkotilojen suunnittelusta. Täten jo varhaisessa vaiheessa nuorisopalveluiden edustajana Pekka Mäkelä kutsuttiin Kivistön keskustan suunnitteluryhmään mukaan. Mukana olleille kumppaneille muodostui yhteinen näkemys, että Kivistön alueella keskeisinä toimijoina olevat nuoret ja nuorisotyö tulee osallistaa mukaan julkisten ja puolijulkisten tilojen suunnitteluun. Suunnittelun kohteeksi nimettiin Kivistön kaupunkikeskus ja sinne sijoittuva nuoriso-kirjasto-kulttuuri monitoimitila. Yhteistyössä ovat olleet vahvasti mukana rakennusyhtiöt sekä tilan suunnittelijat. Tavoitteena on ollut ottaa nuorten ideat, ajatukset ja mielipiteet huomioon Kivistön kaupunkikeskuksen rakentamisessa, jotta

osallistetaan heidät oman asuinalueensa suunnitteluun sekä luodaan vapaa-ajan viettoon mahdollisimmat viihtyisät puitteet.

Kivistön kauppakeskuksen julkiset palvelut tulevat toimi- maan vuokratiloissa kuten muutkin kauppakeskuksen palvelut, rakennusyhtiöt toimivat kiinteistön tulevana isäntinä. NCC ja Skanska ovat halunneet nostaa nuorison esiin yhtenä tärkeänä käyttäjäryhmänä, koska he ovat tulevaisuudessa yksi potentiaalisista asiakasryhmistä. Kivistön kauppakeskusta on suunniteltu tavoitteellisesti ajatuksella, että se sisältäisi jotain uutta ja tarjoaisi sellaisia palveluita, joita ei entuudestaan uusissa kauppakeskuksissa ole. Täten rakennuttajat ovat kokeneet tärkeäksi olla aidosti mukana nuorten osallistamisessa. NCC:n kauppapaikkajohtaja Petri Anttalainen (2015) nostaa esiin nuorten mielipiteiden kuulemisen tärkeyden: ”Kauppa haluaa palvella nuoria pitkällä aikavälillä. Tämän päivän nuoret ovat huomisen asiakkaita. Toisaalta jos nuoret eivät ole mukana suunnittelussa, saattaa myöhemmin tulla ongelmia. Lisäksi nuorilla on uusia freesejä ideoita, joita parhaat asiantuntijatkaan eivät tule ajatelleeksi!”

Havainnekuva: Cederqvist & Jantti Arkkitehdit Oy

”KIVISTÖN KAUPPAKESKUKSEN JA KAUPUNKIKESKUKSEN NUORISOTYÖ (KIKE)” -HANKE

” Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” -hanke on Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden sekä Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyöhanke (2014–2018). Hankkeen tavoitteena on osallistaa nuoret mukaan ideoimaan, suunnittelemaan ja valmistelemaan Kivistön kauppakeskusta ja sinne rakennettavaa monitoimitilaa nuorten näkökulmasta koko kehittämisprosessin ajan. Lisäksi nuoret ovat ideoineet Kivistön alueella tehtävän kaupunkikeskuksen nuorisotyön toimintamalleja. Kehittämisprosessin aikana kehittämis- ja tutkimustietoa kerätään nuorilta, henkilöstöltä ja toimijoilta kyselyiden, haastatteluiden, ideointipajojen sekä opiskelija- ja opinnäytetöiden avulla. Tutkimuksen toteuttamiseen anottiin tutkimuslupaa vuodelle 2015 Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden johtajalta. Tutkimuksessa noudatettiin hyviä tutkimuseettisiä käytänteitä (Etene 2012; Kuula 2012). Yhteistyötahoina KiKe-hankkeessa ovat olleet Vantaan seurakuntayhtymä, Vantaankosken seurakunnan nuorisotyö, Aseman Lapset ry, Nuorten Palvelut ry, MarjaVerkko ry, lähipoliisi, rakennuttajat NCC ja Skanska sekä Vantaan kaupungin Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalta kaupunkisuunnittelu (Kivistön asemakaavayksikkö, Hallintoyksikkö) ja Kuntatekniikan keskus (Katutekniikka/ Kadun- ja vesihuollon suunnittelun yksikkö).

Keväällä 2014 KiKe-hankkeen esisuunnitteluvaiheessa kartoitettiin nuorien (n=56) mielipiteitä ja ideoita tulevan kauppakeskuksen ja monitoimitilan käytöstä järjestetyissä ideapajoissa. Nuoret osallistettiin suunnitteluun kolmella erillisellä ideapajalla Martinlaakson nuorisotilalla sekä Kanniston nuoriso- ja asukastilalla (KanNu). Laurean

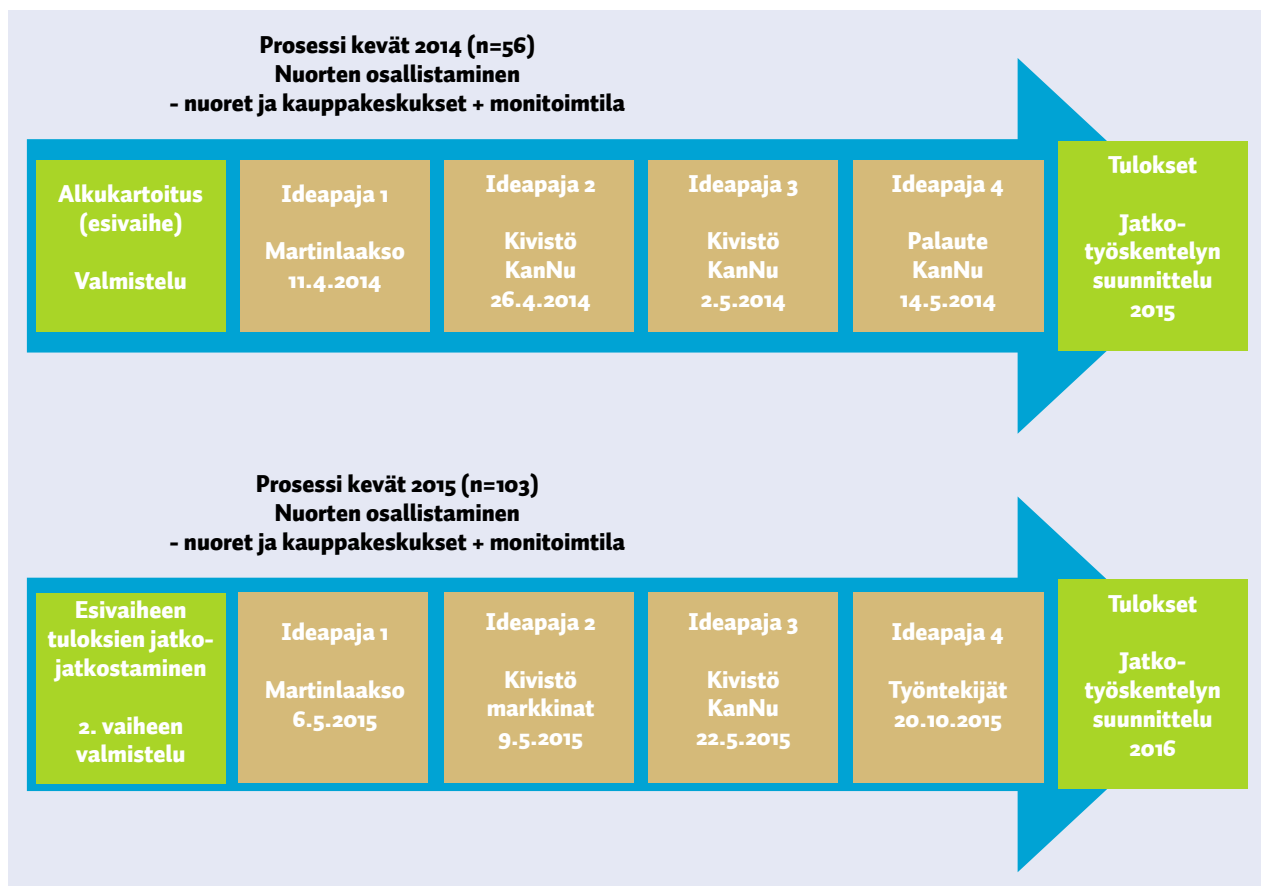
sosionomiopiskelijat toteuttivat ideapajat osana heidän opintojaan. Nuorilta kysyttiin mielipiteitä monitoimitilan ja kauppakeskuksen käytöstä, toiminnoista ja palveluista. Menetelminä käytettiin toiminnallisia ideointirasteja, joissa nuoret saivat ideoinnistaan merkinnän vaikuttamispaasiin rastin suoritettuaan. Tulokset purettiin yhdessä kaupunkikeskuksen rakennusyhtiöiden, kaupunkisuunnittelun sekä nuorisotyön edustajien kanssa. Nuorten dokumentoidut ideat otettiin huomioon monitoimitilan hanke- ja tarvesuunnitelman laadinnassa (elokuu 2014) sekä kauppakeskuksen alustavassa suunnittelutyössä. Syksyllä 2014 suunnittelutyö oli niin sanotussa suvantovaiheessa, jolloin odotettiin rakennusyhtiöiltä lisätoimeksiantoa seuraavan vaiheen suunnitteluun nuorten kanssa.

Keväällä 2015 kartoitettiin jatkoideoita sekä käyttäjäkokeimuksia nuorilta (n=103) järjestettävissä ideapajoissa Martinlaakson nuorisotilassa, Kivistön markkinoilla ja KanNussa. Nuorilta kerättiin mielipiteitä sekä perusteluita Kivistön kauppakeskuksen monitoimitilan sisustuksesta, varustuksesta, toiminnasta ja toiminnan markkinoinnista. Mielipiteiden lisäksi nuorilta saatiin myös viljejä ideoita. Kohderyhmien nuoret tuottivat runsaasti näkökulmia. Alakouluikäiset kommentoivat ideapajoissa potentiaalisina tulevana Kivistön kauppakeskuksen nuorisotilan käyttäjinä. Yläkoululaiset taas antoivat arvokkaita ajatuksia nuorisotilojen ”heavy userina” (Lampela 2013), mitä asioita heidän käyttäjäkokeuksiinsa perustuen olisi hyvä huomioida jo suunnitteluvaiheessa huomioida monitoimitilan rakentamisessa. Pajat ohjasivat jatkumona samat Laurean sosionomiopiskelijat. Lisäksi KanNun ideapajaan osallistuivat Vantaan kaupungin

kuntatekniikan keskuksen ja kaupunkisuunnittelun asiantuntijat. He keräsivät nuorilta tietoa, miten nämä viihtyisivät Kivistön kauppakeskuksen Topaasiaukiolla sekä Juhani Paajasen aukiolla, ja mitä ideoita näillä on aukioiden toiminnallisesta käytöstä.

Osana KiKe-hankkeen tutkimusta, ideapajojen yhteydessä järjestetyissä fokusryhmähaastatteluissa kerättiin² tietoa Länsi-Vantaan nuorisotilojen nuorten (n=63) kokemuksista ideapajaan osallistumisesta, osallisuudesta, vapaa-ajan aktiviteeteistä sekä vaikuttamismahdollisuuksista. Fokusryhmähaastattelu menetelmänä mahdollistaa haastateltavien keskinäisen vuorovaikutuksen ja antaa mahdollisuuden

kerätä haastattelijan ohjaamana osallistuneiden mielipiteitä, näkemyksiä, kokemuksia, asenteita ja odotuksia kiinnostuksen kohteena olevasta aihepiiristä. (Morgan 2001.) Syksyllä 2015 haastateltiin fokusryhmähaastattelussa nuorten osallisuusprosesseihin osallistuneita Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden, kaupunkisuunnittelun ja katusuunnittelun toimijoita (n=5), keräten heidän ajatuksiaan nuorten osallistamisen haasteista ja hyödyistä oman työn näkökulmasta. Näiden ideapajojen nuorten sekä fokusryhmän työntekijöiden kokemukset esitellään tämän raportin tulokset-osiossa. Jatkotutkimuksiin haetaan uutta tutkimuslupaa vuodelle 2016.

Kuvio: KiKe-hankkeen ideapajojen nuorten osallisuusprosessikuvaukset 2014–2015.

²Laurea-ammattikorkeakoulun lehtori Eeva Järveläinen toimi KiKe-hankkeessa projektitutkijana toteuttaen nuorten sekä työntekijöiden fokusryhmähaastattelut.

NÄKÖKULMIA NUORTEN OSALLISUUTEEN JA VAIKUTTAMISEEN ERI TOIMINTAYMPÄRISTÖISSÄ

Nuorten osallisuutta voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta; osallisuuden, osallistamisen, motiivoinnin, vaikuttamisen ja aktiivoinnin kautta. Nuorten osallisuuteen liittyy vahvasti toimijuus sekä se, millaiset toimintaympäristöt ja vaikuttamismahdollisuudet heille rakennetaan. Lähtökohtana on nuoren oma subjektiivinen kokemus, miten hän oman osallisuutensa kokee ja millaisia käyttäjälähtöisiä kokemuksia hänelle muodostuu osallisuusprosesseista. Nuoren käyttäjäkokemukseen liittyy myös motivaatio, mikä määrittää hänen aktiivisuutensa, miten hän eri toimintoihin osallistuu oman elämän vaikuttamisessa. Vaikuttamisfoorumeina toimivat koulu ja eri vapaa-ajan toimintaympäristöt, kuten nuorisotilat sekä harrastetoiminta. Vaikuttamismahdollisuuksia nuori kohtaa eri yhteisöjen ja alakulttuurien kautta. Nuorella on aina vaikuttamismahdollisuus, mikäli hän sen näkee tärkeäksi ja omaan elämään liittyväksi.

Osallistuminen ja vaikuttaminen eri toimintaympäristöissä luovat sosiaalista pääomaa, mikä koostuu verkostoista, sosiaalisista normeista ja luottamuksesta. Ruuskasen (2001) mukaan yhteiskunnan toimintakykyä voidaan edistää yksilöiden välisellä aktiivisella vuorovaikutuksella ja sosiaalisilla verkostoilla, joilla ylläpidetään vastavuoroisuuden normeja sekä luottamusta. Sosiaalisen pääoman tarkoituksena on edistää aktiivista yhdistystoimintaa ja yhteiskunnallista osallistumista tiheissä vastavuoroisuuteen perustuvissa sosiaalisissa verkostoissa. (Putnam 2000.) Nämä voivat näytettyä julkisen sosiaalisen pääoman näkökulmista aktiivisena kansalaisosallistumisena sekä vahvana luottamuksena kanssaihmiisiin. Sosiaalisen pääoman ollessa heikko, kun

nuorita puuttuu kantavat sosiaaliset verkostot ympäriltään tai heillä ei ole turvallisia elinympäristöjä ja tiloja, se voi synnyttää nuorissa syrjäytymisen ja osattomuuden kokemuksia, jopa jengiytymistä (Deuchar 2009, 19–20).

Jotta kunnissa nuorille tarjottu osallistumis- ja vaikuttamistoiminta olisi laadukasta, kunnan palvelujärjestelmien tulisi tarjota aitoja osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia nuorille. Osallisuudessa osallistumisen ja vaikuttamisen sijaan, nuori kokee voimaannuttavaa osallisuuden tunnetta suhteessa omaan yhteisöönsä ja yhteisössä, oli se sitten kunnassa, koulussa, nuorisotilalla tai nuorisovaltuustossa. Nuori toimijan positiossa kokee aitoa valtautumista, pätevyyttä sekä oman roolin arvostamista osallisuusympäristössä, kuntayhteisön potentiaalisena subjektina. (Gretschel 2002a, 49–50; Gretschel 2002b, 15.) Laaja-alainen yhteistyö eri asiantuntijatahojen kanssa korostuu osallisuusprosessin kaikissa vaiheissa: suunnittelussa, valmistelussa ja toteutuksessa, sisältäen yhteistyömuodot sekä koordinoinnin eri toimijoiden kesken. Kiilakosken mukaan (2015, 22–23) nuorisotyö on ajassa etenevä pitkäkestoinen prosessi, missä nuorisotyöntekijöiden toteuttama tavoitteellinen ja päämääräinen kasvatus työ rakentuu nuorten tukemisesta, sosiaalisesta vahvistamisesta sekä oppimisen ohjaamisesta, nuoren rinnalla eläen. Ammattimaisen nuorisotyön vahvuutena on eri toimintatapojen ja mallien näkyvyys kuntalaisille, yhteistyökumppaneille sekä nuorisolle. Nuorisotyöntekijän työotteessa korostuu ammatillisuus, missä nuoret nähdään yksilöinä, osana eri ryhmiä ja eri kulttuuritaustoista. Nuorten kanssa tehtävällä työllä on selkeät tavoitteet ja tarkoitukset, pohjautuu alueellisesti myös moniammatilliseen työhön.

Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan jopa 85 % lapsista ja nuorista oli jokin harrastus. Variaatio oli kovinkin laaja. Toisaalta 72 % nuorista koki toimintaan osallistumisen mukavaksi, mikäli siihen ei liittynyt pakollista jäsenyyttä. Noin 60 % tapasi kavereitaan päivittäin. (Myllyniemi & Borg 2013, 39, 47; Myllyniemi 2014, 67.) Nuorisobarometrin (2013) tuloksien perusteella nuorten yleisimmät vaikuttamismuodot ovat palautteen antaminen jostakin palvelusta, äänestäminen, aloitteiden allekirjoittaminen ja ostopäätöksillä vaikuttaminen. Nuorille poliittiset kysymykset ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen näyttävät yksilöllisinä valintoina, eivät niinkään kollektiivisinä ja jaettuina periaatteina. Kaikista 15–29-vuotiaista jopa 89 % sanoo käyttävänsä jotain sosiaalista mediaa. Yhteiskunnallisia aiheita koskevia päivityksiä tai keskusteluita lukee viikoittain lähes puolet somen käyttäjistä, mutta niiden kommentointia teki vain 15 % käyttäjistä. Sosiaalista mediaa ei nähdä yksinään kovin tehokkaana vaikuttamisen areenana, ellei samalla muuteta osallistumisen kulttuurin muita rakenteita. Nuorilla on tarve vaikuttaa ja myös kohdata kuntapäätäjää kasvotusten. (Myllyniemi 2013, 26–28, 35–36.) Nuorista jopa kahdeksan kymmenestä uskoi vaikuttavansa oman elämänsä kulkuun ja noin 80 % suhtautui tulevaisuuteensa myönteisesti (Myllyniemi 2014, 64–65). Täten eri vaikuttamismuotoja tulisi miettiä; mitkä vaihtoehdot tavoittavat nuoret ja mitkä he kokevat luontaisiksi toimintamalleiksi arjessaan.

Myönteisen tunnistamisen näkökulmasta voidaan nähdä nuoren olevan tiiviissä vuorovaikutuksessa oman elinympäristönsä kanssa. Nuoren merkityks maailmojen ja yhteisöjen tunnistamisen sekä tunnustamisen kautta voidaan tukea arkista toimijuutta sekä rakentaa heidän itsetuntoaan. Nuorelle tarjotun tuen kautta syntyy myös aitoja osallisuuden kokemuksia, missä nuori on jäsenenä yhteisössä. (Korkiamäki 2015, 131–132.) Osallisuutta voidaan määrittää voimaantumisen, identiteetin sekä elämänhallinnan valmiuksien rakentumisen kautta, mikä mahdollistaa nuoren sitouttamisen omakohtaiseen ja kriittiseen omaa elämää koskevien asioiden tarkasteluun, päätöksentekoprosessiin, aktiiviseen kansalaisuuteen sekä vastuunottamiseen elinympäristössään oman elämänsä maailman näkökulmasta (Rouvinen-Wilenius 2014, 50–62). Nuorten kasvu ympäristökansalaisuuteen mahdollistuu koulussa sekä koulun ulkopuolella tehtävän monipuolisen yhteistyön kautta. Ympäristövastuullinen osallistuva reflektiivinen oppimisprosessi tarjoaa nuorilla tilaisuuden oppia ympäristökansalaisen valmiuksia - tietoja, taitoja ja halua toimia. Tämä on osana koulun tehtävää opetus suunnitelmatyötä. Keskeistä prosessissa on lasten ja nuorten aito voimaantuminen, kuulluksi ja vakavasti otetuksi tuleminen. (Koskinen 2002, 5.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden lisääminen ovat olleet vahvasti esillä sekä lasten, nuorten ja

perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman että lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman tavoitteissa. Molemissa ohjelmissa korostuu lasten ja nuorten toiminnan merkitys. Erityisesti lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa painotetaan muun muassa nuorisotalojen sisäisen käyttäjädemokratian kehittämistä. (Wrede 2011, 31; Kiilakoski & Gretschel 2011, 74.) Osallisuus on perimmäinen kokemus. Lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen nähdään olevan keskeinen osa myös hyvinvointityötä. Jotta lasten ja nuorten osallisuus toteutuisi, tämä edellyttää kaikkien hyvinvointitulottuvuuksien huomioimista ja edistämistä. Kohdatuksi tuleminen eri palveluissa rakentaa osallisuuden sosiaalista perustaa, kun taas osallisuuden edistäminen poliittisiin suhteisiin vaikuttamalla puolestaan korostaa vallan jakamista ja päätöksentekoon osallistumista ja vaikuttamista. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 5–6.) Jotta lasten ja nuorten asema vahvistuisi kuntien demokraattisessa päätöksenteossa, tulisi toimintaperiaatteissa huomioida, että lapset ja nuoret saavat kattavasti tietoa toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksista, heille taataan vaikutusmahdollisuudet erilaisissa kansalaisuuden rooleissa ja demokratian eri kentillä sekä heidän rooliaan todellisina toimijoina vahvistetaan päätöksenteon eri vaiheissa (Eskelinen, Gretschel, Kiilakoski, Kiili, Korpinen, Matthies, Nivala, Lundbom, Mäntylä, Niemi, Ryyänen & Tasanko 2012, 7).

Osallisuuteen ja kansalaisuuteen kasvetaan, eikä kasvu rajaudu instituutioihin. Lasten ja nuorten osallisuusareenoina toimivat eri toimintaympäristöt, joiden parissa rakennetaan kansalaisuutta sekä vahvistetaan toimintakykyä. Varhaiskasvatuksen, koulun, lastensuojelun toimintaympäristöt ynnä muut ovat areenoina virallisempia vaikuttamisjärjestelmiä, missä osallisuutta rakennetaan. Epämuodollisempaa areenana toimii perhe, joka on yleensä lasten ensimmäinen vuoropuhelua ja neuvottelua kasvattava lähiyhteisö. Areenoina toimivat myös naapurustot, alueet ja yhteisöt, joissa lapset ja nuoret toimivat. Lisäksi lapset ja nuoret liikkuvat erilaisissa kaupallisissa tiloissa, joissa heidät koetaan ei-toivottuina tai toivottuina sinne. Täten areenoina julkiset tilat muodostuvat yhä tärkeämmäksi, muodostaen kaupallistumisen ja kuluttajuuden yhteyden osaksi kansalaisuutta. Myös järjestöillä on merkittävä rooli osallisuusareenoiden tarjoamisessa. (Eskelinen, Gellin, Gretschel, Junttila-Vitikka, Kiilakoski, Kivijärvi, Koskinen, Laine, Lundbom, Nivala & Sutinen 2012, 15–17.) Lasten ja nuorten konkreettisia osallistumismahdollisuuksia erilaisiin hyvinvointipalveluihin voidaan rakentaa nuorilta kokemustietoa keräämällä, osallistamalla heidät asiakastyöhön sekä ottamalla mukaan palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja niitä koskevaan päätöksentekoon eri demokratiamuotoja hyödyntävin tavoin. Samalla vahvistetaan heidän toimijuuttaan eri elämäntilanteissa sekä areenoilla. Esimerkkejä tällaisesta osallistavasta toiminnasta ovat muun muassa eri palveluihin

liittyvät ryhmätoiminnot, omien tilojen ja elinympäristön kehittämishankkeet sekä palveluihin vaikuttaminen ja niiden kehittäminen nuorten toimesta. (Gellin, Gretschesel, Mathies, Nivala, Oranen, Sutinen & Tasanko. 2012, 13.)

Gretscheselin, Koskisen ja Junttila-Vintikan (2012, 14–15) mukaan yhdyskuntasuunnittelussa lapset ja nuoret kuuluvat helposti niin sanottuihin heikkoihin intressiryhmiin, joiden näkemyksiä on haastava tavoittaa. Lainsäädännön näkökulmasta heillä on oikeus olla mukana. Perustuslaki että nuorisolaki velvoittavat kuntia kuulemaan lapsia ja nuoria heitä koskevissa asioissa. Yksi maankäyttö- ja rakennuslain alueiden käytön suunnittelun tavoitteista on lasten tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luominen (5§). Yhdyskuntasuunnittelussa lasten ja nuorten osallisuuden tukemisen lähtökohtana on, että lasten ja nuorten kunnassa mukana olemisen mahdollisuus suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin tulisi toteutua vähintään silloin, kun kyseessä ovat lasten ja nuorten omat paikat (mm. päiväkotien ja pihojen, koulujen ja koulunpihojen, nuorisotilojen, nuorisopuistojen ja leikkipuistojen perustaminen, perusparannukset ja pienimuotoiset kehittämishankkeet). Lasten ja nuorten asiantuntemus on tarpeen liikunta-, kirjasto-, kulttuuri- ja harrastuspaikkojen suunnittelussa ja kehittämisessä, jotta palvelut vastaavat niin sijainniltaan kuin sisällöltäänkin käyttäjien toiveita. Tavoitteena on päästä laajoihin osallistumiskaariin ideoinnista toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi asuinalueita kehitettäessä lapsilta ja nuorilta tulisi selvittää heidän oleskelu- ja leikkipaikkojaan, reittejään, alueen epäkohtia ja puutteita, vaarallisia paikkoja ja heidän toiveitaan ympäristön kehittämisestä. Lasten ja nuorten kokemuksilla on painoarvoa osayleiskaavaa, asema-kaavaa, liikennesuunnittelua, katuja, puistoja tai viheralueita suunnitellessa. (Gretschesel, Koskinen & Junttila-Vintikka 2012, 14–15.)

Nuorten osallisuutta kauppakeskusten käyttäjinä on tutkittu Suomessa sekä kansainvälisillä foorumeilla. Lampelan (2013, 4) mukaan nuorilla on tarve kokoontua, tавata ystäviään ja viettää aikaa kauppakeskuksissa, omalla reiviirillään nuoruuden kasvutehtävään toteuttaen. Nuorien käyttäjäprofiilit muokkautuvat tarvelähtöisesti, kauppakeskuksen toimiessa sosiaalisena kohtaamispaikkana. Nuorten vapaa-ajan vietto julkisissa tiloissa hämärtyy usein yksityisen tilan kanssa, missä tilan ominaisuus muokkautuu neuvottelussa ja vuorovaikutuksessa. Nuoret nähdään aikuisten kokemina harmillisen usein ongelmallisiksi. (Tani 2015, 125, 143). Hengaaminen on nähtävissä yhtenä osallistumisen muotona (Pyyry 2015, 70), kauppakeskusten ollessa nuorille niin sanottu ”kolmas ympäristö” elinpiirissään (Anthony 1985). Vanderbeckin ja Johnsonin (2000) mukaan nuoret haluavat olla vuorovaikutuksessa muiden nuorten kanssa, kokea turvallisuutta sekä valinnanvapautta kauppakeskuksen tilassa.

Vantaalla on panostettu lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi Lasten ja nuorten Vantaa I ja II -toimintaohjelmatyöllä. Maankäytön toimiala laati Lasten ja nuorten osallisuusoppaat I ja II, joita on hyödynnetty erilaisissa nuoria aktivoivissa ja osallistavissa suunnittelu- ja rakentamisprojekteissa. Lisäksi Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittisen ohjelman tavoitteena on ollut osallistaa asukkaat vahvasti mukaan kaupungin suunnitteluun. Taustalla on Vantaan kaupungin visio, jossa ihmiset ja yhteisöt nähdään osana kaupunkirakentamista sekä luontoa ja kulttuuria. Kaupunkia rakennetaan yhdessä eri tahojen ja toimijoiden kanssa. (Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015.)

TULOKSET KIKE-HANKKEEN NUORTEN OSALLISTAVISTA IDEAPAJOISTA

Tässä luvussa esitellään kokonaisuudessaan KiKe-hankkeen nuorten osallistavien ideapajojen tulokset. Ensimmäisen vaiheen (2014) pajojen nuoret (n=56) ideoivat todella runsaasti monitoimitilan ja kauppakeskuksen palveluita ja toimintoja. Ideapajat toteutettiin Martinlaakson nuorisotilalla sekä Kanniston nuoriso- ja asukastilalla. Nuoret olivat pääsääntöisesti yläasteikäisiä Martinlaakson ja Kivistön suuralueelta. Yhteenvetona tuloksista voidaan sanoa, että nuoret toivoivat kauppakeskukseen omaa nuorille osoitettua tilaa, missä he voisivat viettää aikaa rauhassa ja olla ns. poissa muiden asiakkaiden tieltä. Varustukseen nuoret toivoivat pehmeitä puhelinlatausominaisuudella varustettuja penkkejä ja pehmeitä sohvia, joissa voi viettää aikaa kavereiden kanssa. Nuoret toivoivat avaraa omaa tilaa, josta pääsee liikkumaan kaikkiin eri paikkoihin. Erillistiloina nuoret toivoivat myös kunnollista mopoparkkia, skeittiramppia, lukuisia eri liikkeitä ja ravintoloita, nuorten liikkeitä, ulkopunttisalia, grillauspaikkaa sekä kattopuistoa, missä olisi monikäyttöinen tekonurmi- kenttä ja talvella tekojäärata. Monitoimitilaan he toivoivat erilaisia virtuaali- ja lautapelejä sekä pelihuoneita, maksuttomia ja lukollisia lokeroita, joissa olisi puhelinlatausominaisuus, elokuva-screenia, rentoutumishuoneita, ruokailutilaa, missä valmistaa ruokaa, bänditoimintaa, liikuntatiloja sekä toimivia aukioloaikoja. Sisustustoiveena nuoret mainitsivat oman grafiittiseinän, kasveja ja kukkia, ja he toivoivat yleisesti värikkäitä, avaria ja läpinäkyviä tiloja. Nuoret mainitsivat myös, että Kivistön kauppakeskuksessa pitäisi olla jotain täysin erilaista muihin kauppakeskuksiin verrattuna, mikä vetäisi ihmisiä paikalle.

Toisen vaiheen (2015) pajojen nuoret (n=103) tuottivat monipuolisia näkökulmia Kivistön kauppakeskuksen monitoimitilan sisustuksesta, varustuksesta, toiminnasta ja toiminnan markkinoinnista sekä villeistä ideoista. Ideapajat toteutettiin Martinlaakson nuorisotilalla, Kivistön markkinoilla ja Kanniston nuoriso- ja asukastilalla. Nuoret olivat Martinlaakson ja Kivistön suuralueelta. Nuorten ikäjakauma oli 9-19v. Huomiona toisen vaiheen tuloksista voidaan mainita, että ne muistuttivat sisällöllisesti paljon ensimmäisen vaiheen tuloksia. Nuoret uskaltautuivat ideoimaan rohkeasti-kin uusia moderniin monitoimitilaan soveltuvia varustusratkaisuja, kuten laajempaa screenia tai digiseinää, mikä mahdollistaisi pelaamisen, elokuvien ja konserttien katselun. Nuoret toivoivat kunnollisia musiikintoistovälineitä musiikkiharrastuksiinsa. Sama toive lukollisista puhelinlatausominaisuudella olevista kaapeista tuli jälleen voimakkaasti esiin. Muina varusteina toivottiin isoja sohvia, pehmeitä pyöriä tuoleja, säkkituoleja, sänkyjä, jossa olisi kiva hengailla rauhassa ja viettää aikaa. Tulevaan keittiöön toivottiin ruoanlaittovälineitä. Sisustuksessa korostui nuorten oman kädenjäljen jättäminen, missä nuoret halusivat olla taiteilijoina graffiti-, valokuva-, emoji-, taidemaalauks-, lego- ja kollaasiseinien tekijöinä. Sisustukseen liittyivät myös visiot värikkästä ja eri materiaalein sisustetusta tilasta.

Villien ideoiden suhteen nuorille annettiin tilaisuus olla luovia ja he saivat ehdottaa mitä tahansa, jotta päästäisiin ”outside the box” -ajatteluun. Nuoret toivoivat monitoimitilaan, kauppakeskukseen ja Topaasiaukiolle erilaisia urheilu-, elokuva- ja musiikkiharrastuksiin liittyviä tiloja, kuten kuntosalia, tanssisalia, diskotilaa, musiikkistudiota, tempurataa

sekä ympäri vuoden toiminnassa olevaa urheilukenttää. Toiveena oli pieni kasvihuone ja suihkulähde sisätiloihin. Poikaystäväparkista löytyisi elektroniikkaa, jotta miehet voisivat katsoa esim. lätkää. Nuoret toivoivat myös smoothie- ja jäätelöbaaria sekä edullista kioskia. Nuoret ideoivat arki- ja viikonloppuiltoihin toimintaa, jota he olisivat itsekin vastuullisesti vetämässä. Toiminnan markkinointiin nuoret hyödyntäisivät sosiaalista mediaa (Facebook, Instagram, Blogit, Snapchat, WhatsApp), nettisivuja, sähköpostia, koulujen ja kauppakeskuksien info-tv:tä, julisteita, flyereitä sekä pikaruokaloiden tarjotinpapereita. Tärkein markkinoinnin väylä oli kuitenkin ”mouth to mouth” – eli kavereilta kaverialle kuuleminen.

Topaasiaukiolla ja Juhani Paajasen aukiolla nuoret saisi viihtymään muun muassa koristeet, ”visuaalisuus”, värikyky, viihtyisyys, savuttomuus ja siisteys. Nuoret toivoivat aukiolle penkkejä, istutuksia, suihkulähdettä, graffitiseinää, musiikkia ja tapahtumia sekä pientä esiintymisaluetta tai lavaa. Lisäksi he toivoivat erilaisia toimintamahdollisuuksia, kuten parkouria, kiipeilyä, trampoliineja, lautailua ja koripalloa sekä pyörä- ja mopoparkkeja. Myös ruohotila piknikkiä varten sekä syötävä ja juotava, kuten kahvi ja jäätelö saivat kannatusta.

Nuorten harrastuksiin ja nuorisotilaan liittyvä vapaa-ajan aktiivisuus

Nuorisotilojen nuoret³ (n=63) kertoivat kokemuksistaan ideapajaan osallistumisesta, osallisuudesta, vapaa-ajan aktiviteeteistä sekä vaikuttamismahdollisuuksista. Nuorisolta kysyttiin vapaa-ajan harrastuksista, ja pääsääntöisesti nuoret olivat kovin aktiivisia. Harrastukset vaihtelivat joukkueurheilusta yksilölajeihin sekä musiikki- ja/tai kulttuuriharrastuksiin. Osalla nuorista ei ollut harrastuksia, koska ne olivat niin kalliita. Heille nuorisotilalla tarjottava viriketoiminta ja tarjolla olevalla ilmaisella kuntosalilla käyminen korostuivat vapaa-ajan toimintana sekä harrastustoimintana.

”Me käydään just sen takii nutalla potkiin palloa, koska mä en voi alottaa sitä harrastusta, kun mejän perheellä menee kaikki raha siihen et saadaan laskut maksettua ja ostettua ruokaa.” P13

”Ehk se sali, ja sit ku ei oikein oo mitään paikkaa mis hengailla ku ennen me istuttiin tuol ossun portailla. Sit ne penkit (ostarilta) otettiin pois mejän takii sielt.” T19

Aktiivisuudessa nuorisotilalla käymisessä esiintyi hajontaa. Niiden nuorten, joilla oli aktiivinen harrastus, nuorisotilalla käynti oli luontaisesti vähäisempää. Nuorisotilalla käyntiaktiivisuuteen vaikuttivat myös ikä, kaveriporukat sekä vuodenaika.

”Mä käyn sellast 3-4 kertaa viikos, mä käyn tos salilla.” T15

”Niin talvel me ollaan melkein joka päivää”. T16

”Ei oo muuta paikkaa.” P15

Nuorisotilalle tuleminen koettiin myönteisenä, että oli olemassa yhteisöllinen paikka, joka oli juuri heitä varten. Myös henkilökunnalla, tilan rauhallisuudella, viihtyvyydellä sekä monipuolisella toiminnalla koettiin olevan vaikutusta heidän viihtymiseensä. Nuorisotyöntekijät koettiin helposti lähestyttäväksi ja kuunteleviksi aikuisiksi. Nuoret kokivat, että kaikki nuoret otatetaan nuorisotiloilla hyvin huomioon.

”Se ehk vähän innostaa tulla tänne (nutalle), kun tää on tehty just meit varten”. P16

”Kyl (nuorisotyöntekijän) pitää olla sellanen ihmisläheinen. Sen sit näkee, jossei yhtää tykkää työstään. Pitää olla aika sosiaalinen ja koittaa jutella muutaki, ku vaan sanoo moi.” T17

”Sali. Ja sit nutan työntekijät on kivoi ja musiikkii saa kuunnella ja on hauskaa.” P13

”Ja kaikki kun tuntee toisensa niin on kiva hengata.” P13

Martinlaakson nuoret liikkuvat aktiivisemmin pääkaupunkiseudun muillakin nuorisotiloilla. Oma nuorisotila koettiin rauhallisimmaksi, etenkin tutut nuorisotyöntekijät ja kaverit saivat käymään nuorisotilalla säännöllisesti. Kanniston nuorista vain muutama oli vierailut muualla kuin KanNussa. Tätä selittää osin Kivistössä välimatkat sekä heikot kulkuyhteydet (haastattelut tehtiin ennen kehäradan aukeamista) sekä ideapajoihin osallistuneiden nuorten ikäjakauma. Moni oli vasta hiljattain aloittanut nuorisotilalla käymisen.

”Tääl on vähän rauhallisempaa ja täält mä tunnen enemmän porukkaa ja kaverit käy täällä.” P14

”Koska tää on lähimpänä ja toi sali on hyvä. Sit tää on siisti ja tääl on tosi rauhallist porukkaa, mut tuntuu et (toisella nuorisotilalla) on paljon enemmän kaikkii välikohtauksii.” T17

³Nuoret on koodattu haastatteluissa sukupuolen ja iän mukaan (T15, P16 jne.).

Nuorten vapaa-ajan aktiivisuus kauppakeskuksessa

Haastatteluihin osallistuneiden nuorten mukaan kauppakeskuksissa viihtyminen oli osittain ikäsidonnaista; mitä vanhempi nuori, sitä vähemmän he kokivat ajanvieton kauppakeskuksissa palvelevan heitä. Kauppakeskuksiin mentiin ennemminkin ostoksille. Osa kommentoi, että nuorempana hengailu oli tavanomaisempaa, mutta nykyään omat harrasteet ja ikä eivät motivoineet ajan viettoon kauppakeskuksissa.

”Ostarilla hengailu oli kovempi juttu sillon kun oli aika pikkupoika.” P16

”Mä joskus hengasin Myyrmannis, mut nyt jälkeinpäin mä oon sillei et miks ihmeessä? (...) Nykyään mä käyn siel, jos mä kiertelen jotain kauppoi tai jos koulust on vaik hypäri, niin kiertelee mut ei se oo sellast hengailuu enää.” T17

Nuoret ottivat myös kriittistä kantaa kauppakeskuksissa oleiluun. Muutama nuori mainitsi myös, etteivät koskaan ole ymmärtäneet kauppakeskuksissa hengailun merkitystä, koska se on hukkaan heitettyä aikaa. Kauppakeskuksessa asioitiin, jos oli tarve ostaa jotain. He kannustivat nuoria löytämään harrastuksia itselleen.

”Monen nuoren mielest se on ihan kivaa, mut musta se on turhaa ajan haaskausta. (Ej: Mitä sanoisit niille nuorille, mitä niiden pitäisi tehdä?) Alottakaa harrastuksii. Menee vähän nuoruus hukkaan siinä..” P16

”Voi tehdä paljon muita järkevempiä asioita, ku istuu siel aamusta iltaan jossain kauppakeskuksen tuolilla.” P17

Myös asuinalue vaikutti nuorten kauppakeskusaktiivisuuteen. Myyrmäki-Martintila-alueella olevat nuoret hengailivat luontaisemmin sekä enemmän heidän lähialueensa ostoskeskuksissa. Kanniston nuorten aktiivisuuteen vaikuttivat välimatkat, koska kauppakeskuksiin lähteminen oli aina matkan takana. Kauppakeskukseen lähtemisen syynä saattoi olla hengaanamisen lisäksi skeittaaminen. Tällöin lähteminen oli suunnitelmallisempaa.

”Kyl se (Kehäradan tuleminen) aika paljon vaikuttaa, et jossai haluu sit mopolla mennä niin pääsee helposti junalla. Meiltäki on vaan alle kilsa siihen uudelle (Kivistön) asemalle ni...” T14

”Melkein joka viikko käydään kavereitte kaa skeittaa siel (...) Tos Martsarin ostarilla, sit Myyrmannissa, Jumbossa. Mä käyn Stadissakin välillä.” P12

Alakouluikäiset nuoret menivät kauppakeskuksiin viettämään aikaa, kuten syömään, ostoksille, elokuviin, Megazoneen, hohtokeilaamaan ja hengaillemaan kavereiden kanssa. Usein kauppakeskuksiin lähdettiin vanhempien mukana, jolloin siellä oli lupa hengaila heidän kaupparesun ajan. Myös erillisluvalla nuoremmat nuoret saivat lähteä kavereiden kanssa kauppakeskukseen.

”Se et siel on hyväi kauppoi. Niin siel on just niinku et voi käydä uimassa ja leffassa ja syömässä ja kaikkee. Niin ja Megazone! Se on hyvä! Sellanen pitää tonne (Kivistöön) kans!” T12

”Yleensä mun vanhemmat käy ja mä meen siinä mukana.” P10

Nuorilta kysyttiin myös kauppakeskuksissa hengaanamisen syyt ja miten he ovat kokeneet olonsa tervetulleiksi siellä. Nuoret kokivat, että oma käyttäytyminen vaikuttaa paljolti siihen, miten kauppakeskuksen vartijat ja/tai asiakkaat heidän läsnäoloonsa reagoivat. Jos osasi olla rauhassa eikä oltu muiden ”tiellä”, sai kovinkin rauhassa viettää aikaa kavereiden kanssa. Kauppiaat eivät puuttuneet nuorten käyttäytymiseen. Myös vartijoiden nuoret huomioivalla vuorovaikutuksella ja kohtaamisella oli positiivinen vaikutus nuorten käyttäytymiseen kauppakeskuksissa.

”Tos vanhal ossulla (pieni kauppakeskus) ni siin on ihan sika-kiva yks vartija semmonen nainen.. No se juttelee ja sit jos esimerkiksi se sano mulle tai siis meille niin se sano et hei menkää tohon vaik sivummalle tai tohon et täs on tiellä.” P13

”Juu kyl saa olla (kauppakeskuksessa), eikä kukaan tuu huomauttaan, jos vaan osaa käyttäytyä. Sit jos seisoskelee sillei, et vie ihan hirveesti siit kävelykulkutilaa tai istuu vaik latioilla tai... Mut sitä mä en ymmärrä et ei saa, no okei kyllähän seki nyt häiritsee, mut esimerkiksi (kauppakeskuksessa) ku niitten kerrosten välis menee portaat, mitä kukaan ei käyttäny ni niis ei saanu istua. Ja kukaan ei käyttäny niit ikinä.” T19

”Ja siit tulee niin nopeesti jotain riitaa. Varsinki jos joku vanhempi (asiakas) tulee siihen jotain sanoon, mis on paljon nuorii ja sit siin on äkkii vartijat. Niinkin on käyny.” P15

Nuorisotilan tuleminen Kivistön kauppakeskukseen nähtiin myönteisenä asiana: nuorilla olisi käytössään oma tila, missä viettää aikaa. Nuoret olivat myös sitä mieltä, että jos nuoret olisivat itse tekemässä sääntöjä, näitä noudatettaisiin paremmin.

”Se ois aika hemmetin hyvä. Mut tos käy vaa sillei, et jos toi nuta on tyylii kolme kertaa viikossa auki niin siin on sit aika monta päivää, ku jengi vaan hengaille tuol ossul.” P16

”Vois sekin kyl vaikuttaa (jos nuoret ovat luomassa sääntöjä itse), mut sit taas toisaalta et niitä on vaan pakko noudattaa. Et sä lähe tonne kaupakeskuksiin rikkoon niitä sääntöjä ja se on kaikkien ihmisten tarkoitus.” T14

Nuorten kokemukset ideapajoihin osallistumisesta ja vaikuttamisesta arjessaan

Nuoret kokivat osallistumisen ideapajoihin äärimmäisen positiivisena. Ideapaja toimintamallina istui hyvin nuorisotyön menetelmiin ja niillä luotiin nuorille aitoja vaikuttamisväyliä sekä mahdollisuuksia tulla kuulluiksi. Pajoissa nuoret saivat keskustella ja olla vuorovaikutuksessa vetäjien kanssa, millä luotiin positiivinen kokemus vaikuttamisesta. Nuoret kokivat todella tärkeäksi, että he antavat oman mielipiteensä eri asioissa.

”Mun mielestä tää on tosi kiva, et saa mahdollisuuden kertoa omii mielipiteitä.” T15

”Just tällein kasvotusten tulla oikeesti puhuu, et ei mitään kyselyjuttui ku ei niitä yleensä jaksa tehdä, kun sit luulee et ei ne vaikuta mihinkään. Siit on tullu sellanen mielikuva...” T15

”Jos menee niinku yhen ihmisen mielipiteen mukaan, jos Sauli Niinistö sais päättää must tuntuu et siel pelattas vaan jotain shakkii ja Uunoo ja istutaan vaan tällein näin.” P13

Nuoret toivat esiin myös tilanteita, jossa heidän kuulluksi tulemisensa jäi vähäisemmäksi. Nuoret kaipasivat enemmän tiedottamista heille päin, kun jostain heidän arkeensa liittyvästä asiasta oli tehty päätöksiä, esimerkiksi koulussa tehdyn äänestyksen tuloksista. Kouluterveyskyselyiden tulokset käytiin oppilaiden kanssa läpi koulussa. Oman äänensä sai kuuluviin koulussa eri osallistavaan toimintaan osallistumisen kautta tai koulussa järjestettyihin kyselyihin vastaamalla.

”Meijänki koulussa ku äänestettiin niist vessanraikastimista, niin ei sitä tulosta kukaan kertonu vaan piti ite mennä hais-taan.” T11

”Luokanopettajat jakaa jotain papereita ja sit saa kirjoittaa, et mitä halua.” P16

”Kyl meille on aina infottu niist tuloksista, ainakin noist terveyskyselyistä ja näistä.” T17

Nuorilta kysyttiin, miltä tuntui osallistua ideapajoissa oman asuinalueensa kaupunkisuunnitteluun, ja he kokivat tämän tyyppisen suunnittelun mielekkääksi. Haasteellisena nuoret kokivat kouluissa vaikuttamisen, koska usein heidän

ääntään tai mielipiteitään ei voitu huomioida, esimerkiksi taloudellisista syistä.

”Mun mielest se on kivaa et nuorten mielipiteet otetaan huomioon. Esimerkiksi kouluissa ei ne yleensä kysy nuorilta mitään. Mut on hyvä et tehdään nuorille tällainen paikka (monitoimitila) mis mejän on hyvä olla.” T15

”Meil on koulus ollu aina välillä, mut ne ei oo liittyny sit näihin Vantaan juttuihin vaan enemmän koulun sisäisiin asioihin. On se kiva, et nuoret pääsee ite suunnitteleen kun ne kuitenkin viettää sitä aikaa siellä.” T17

”Se on yleensä se, kun kouluilla ei yleensä oo hirveesti rahaa tehdä mitään, et sekin on yks syy siihen (...) Sit se raha käytetään johonkin muuhun, mistä nuoret ei tavallaan tykkää.” T14

Osa nuorista oli aktiivisia, ja he kuuluivat koulussaan kiusaamisen vastaiseen työryhmään tai oppilaskuntaan. Tämän tyyppisellä toiminnalla koettiin olevan vaikutusta nuorten kouluviihtyvyyteen ja ilmapiiriin. Oppilaskuntatoimintaan toivottiin enemmän kaikkien koululaisten mielipiteiden huomioimista, ei pelkästään hallituksen, sekä laajempaa vaikuttamisforumia eri asioiden äänestykseen.

”No sitähan varten se on (omien mielipiteiden kertomista ja vaikuttamista varten). Joka luokaltahan on niinku kaks tyyppiä, niin ne aina kertoo sen sitten luokalle.” T10

”Me kuulutaan siihen johonkin kiusaamisjuttuun. Eka jotkut koulutukset, sit pidetään yhteisiä iltoja ja tällein. Esimerkiksi huomenna me pidetään sellasii paitoi, ettei saa kiusata.” P15

”On vaan yks tällänen hallitus ja siltä kysytään. Mua ärsyttää! (---) Joo (kyllä äänestetään luokissa), mut ei niitä kuunnella. Mua ärsyttää et on vaan se yks ryhmä, joka kokoontuu, ja sitä kuunnellaan.” T15

Nuoret ideoivat myös pajatyöskentelyn lisäksi erilaisia vaikuttamisväyliä, joilla heidät voisi paremmin tavoittaa. Palauteboksi, internetissä toteutetut kyselyt, nettiadressit, Instagram ja Snapchat olivat toimivia vaihtoehtoja, missä oman äänen voisi tuoda eri tavoin kuuluviin sekä seurata muiden nuorten ajatuksia eri teemoista. Myös Facebook nähtiin ajoittain toimivana informaation välittäjänä. Nuoret toivoivat myös parempia nettisivustoja, mistä löytää kohdennetusti heitä kiinnostavaa tietoa esimerkiksi harrastetoiminnasta.

”No Instagram varmaan. Siel levii aika hyvin, et jos löytyy joku mielenkiintonen juttu niin kyl porukka alkaa sitä

levittää. Kyl toisaalt Facebookinkin kautta, ku sielt se lähtee leviin kaikkiin muihinkin medioihin.” T15

”Mun mielestä ois ihan jees, et jos vaikka joka nutalla täs lähi-alueilla ois vaikka joku boksi, mihin vois laittaa omia ideoita ja mielipiteitä ja tälläst, sit niistä katottais et mitä pystyis toteuttaa.” P13

”Kyl mä oon allekirjottanu adressei. Joskus aikoinaan jostain mopojuutuista.” P17

Yleisesti nuorisotila nähtiin paikkana, missä pystyi vaikuttamaan moneen asiaan ja toiminnan järjestämiseen. Nuorten myönteiseen kokemukseen vaikuttamisesta sekä omien mielipiteiden jakamisessa vaikutti myös osallistumisjatkumot ideapajatyöskentelyssä. Ne nuoret, jotka olivat osallistuneet kevään 2014 ja 2015 ideapajoihin, kokivat aitoa osallistumisen tärkeyttä ja uskoa nuorten kuulluksi tulemisesta.

”No just esimerkiks et jos me tehään jotain retkii (nuorisotilalla) niin siihen saa vaikuttaa. Ja jos me kokataan, me saadaan vaikuttaa siihen...” P13

”Mä uskon tähän sen takii, koska mult on kysytty nää samat jutut viime vuonna (ideapajassa)... Et kyl te näätte vaivaa tän eteen.” P16

”Tänne (Kivistöön) koko ajan rakennetaan uutta, niin mun mielestä niitä pitäis pitää, et nuoretkin saa vaikuttaa. Yleensä se on vaa sillee, et aikuiset päättää ja sit siel on ihan tylsää.” P12

Toisaalta nuorilla oli realistinen näkemys omasta vastuustaan vaikuttajana, että tulee itse olla aktiivinen. Myös oma elämäntilanne liittyi vaikuttamis päätökseen, jolloin kysytyt asia saivat nuoren kiinnostumaan vaikuttamisesta. Erityisesti nuoret toivoivat kohtaamisia, missä kysytään heidän mielipiteitä kasvotusten.

”Turha rupee mitään valittaa, jossei oo koittanu ees vaikuttaa.” P16

”Silloin kun mä kävin enemmän nutalla, niin ei kiinnostanu niin paljoo vaikuttaminen. Mut nyt sit taas kun kiinnostas niin nuorten asiat ei oo mulle enää nii ajankohtasia.” T17

”Mun mielest (mielipiteiden kysyminen) kasvotusten on parempi just.” T17

TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ NUORTEN OSALLISTAMISEEN

Fokusryhmähaastatteluun osallistui viisi (n=5) Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden, kaupunkisuunnittelun ja kadun- ja vesihuollon työntekijää, joilla oli kokemusta nuorten osallisuusprosesseista oman työnsä kautta. Toimijat toimivat perustyön ohessa myös aktiivisesti eri monialaisissa työryhmissä. Tavoitteena oli kysyä toimijoiden kokemuksia nuorten osallistamisen haasteista ja hyödyistä oman työn näkökulmasta. Tarkoituksena oli myös kartoittaa, mitä hyviä käytänteitä, toimintamalleja ja kehittämisehdotuksia heillä oli nuorten osallistamiseen. Näitä kokemuksia tarkasteltiin nuorisotyön sekä kaupunkisuunnittelun näkökulmista. Kaikki toimijat olivat osallistuneet joko esivaiheen ideapajoihin tai toisen vaiheen ideapajoihin, ja osa oli ollut mukana kaikissa ideapajaprosessin vaiheissa.

Kun Kivistön kaavoitusta lähdettiin suunnittelemaan eteenpäin monialaisessa työryhmässä, löytyi tilausta osallistaa nuoret ja nuorisotyö mukaan kuppakeskuksen suunnitteluun. Myös rakennuttajilla oli sama intressi, jotta heidän näkökulmastaan nuoret potentiaalisina asiakkaina saadaan tavoitettua. Myös ulkotilat ja aukiot tulivat mukaan suunnittelutyöhön mukaan, jolloin Topaasiaukion ja Juhani Paa-jasen aukion suunnitteluun kerättiinkin nuorten ajatuksia.

Kokemukset nuorten osallistamisesta, hyvistä käytänteistä ja haasteista

Osallistujilta kysyttiin lähtökohtia, miten he kokevat nuorten kanssa tehtävän yhteistyön ja nuorten osallistamisen työssään. Heiltä kysyttiin myös, millä tapaa he olivat olleet

mukana nuorten osallistamisissa työnsä kautta, esimerkiksi eri hankkeiden tai projektien kautta. Lisäksi heiltä kysyttiin, mitä hyviä nuorten osallistamiseen liittyviä kokemuksia ja käytänteitä sekä keskeisiä haasteita heillä oli nuorten osallistamiseen liittyen. Kaikki toimijat olivat urallaan tehneet perustyönään tai eri hankkeiden kautta nuorten osallistamistyötä (mm. WDC, kaupunkiviljely, Kenraalipuis-to, Tiikerinsilmä, Lasten ja nuorten osallisuus -hanke, Lapset ja nuoren omat ympäristönsä rakentajana -toimintamalli). Nuorisotyön näkökulmasta osallisuus on jokapäiväistä ja nuoria osallistetaan kaikkeen toimintaan. Hyvänä kokemuksesta nähtiin nuorten sitouttaminen osallisuusprosessiin ja heidän ottamisensa aidosti mukaan suunnittelutyöhön aktiivisina toteuttajina, jolloin heille syntyy aitoja osallisuuden sekä vaikuttamisen kokemuksia.

”Siinä puistosuunnittelussa aikaisemmin just oli hienoa, kun pysty siinä välillä näyttään, että nämä on otettu suoraan näistä töistä. Ja nuoret näkivät, että vau, mä suunnittelin ton ja nyt se on tuolla.” T1

”Se, mitä nuorisotyö haluaa tuoda esiin kaikessa, on se (osallisuus) mihin pitäisi pyrkiä. Mutta varmaan niiden hyvien kokemusten kautta, et heitä on kuunneltu aidosti. Sitten on helpompi saada nuoria. (...) Osallistamisesta on ihan selkeästi tulossa eri alueilla Vantaalainen tapa toimia. Vantaa osallisuusoppaat 1 ja 2 ovat naapurikuntien mielestä olleet uranuurtavia, että nuoret ovat olleet näin vahvasti kaupunkisuunnittelun osallisuusprosesseissa mukana. Vantaa nuorisotyössä on haluttu lähteä mukaan yhteissuunnitteluun ja tämä on meille luontaista yhteistyötä

teidän (kaupunkisuunnittelun) kanssa. Ja meidät on otettu hienosti vastaan. Olen ollut Kivistön suunnitteluryhmässä (KulttuuriMarja) mukana kutsuttuna jo vuodesta 2008 lähtien, missä mukana oli kulttuuri, kirjasto, nuorisotyö. Ja me mietittiin yhdessä, että mitä Kivistöön. Ja nyt nuoret ovat tosi vahvasti mukana. Todella hyödyllistä!” T3

Jokainen toimija koki nuorten kanssa tehtävän työn erittäin merkittäväksi sekä todella olennaiseksi. He näkivät, että nuorilla ja lapsilla on aito kiinnostus osallistua. Osallistamisen kautta jokaisella asukkaalle luodaan mahdollisuus vaikuttaa. Tätä kautta kaupunkitila löytää käyttäjänsä sekä asukkaat kokevat asuinalueen ja suunniteltujen tilojen omistajuutta. Tällä on vaikutus myös alueidentiteettiin, ja se sitouttaa asukkaat kiinnostumaan elinympäristön tilasta. Osallistamisella on yhteiskunnallinen vaikutus myös taloudellisesta näkökulmasta, koska asuinalueestaan välittävät asukkaat edesauttavat alueen rauhallisuutta, kunnossa- ja ylläpitoa. Tämä tuo itsessään säästöjä.

”Kyllä minä ainakin kaupunkisuunnittelun näkökulmasta olen aina nähnyt sen tosi olennaiseksi. Minä ajattelen, että suunnittelussa on olennaista, että se kohderyhmä pääsee osallistumaan. Siten on todennäköisempää, että ne kaupunkitilan todelliset käyttäjät kokevat, että he ovat päässeet vaikuttamaan ja tuntevat omistajuuttaan siihen kaupunkiinsa. Lapset ja nuoret on se kohderyhmä, minkä kautta me voidaan koko ikäluokka tavoittaa. He ovat tietysti nyt on käyttäjinä, mutta myös tulevaisuuden aikuisina sitten käyttävät sitä. Kyllä minä näen, että se on todella keskeistä.” T5

”Kyllä minä koen, että yks merkittävä syy siihen, miksi osallistetaan on se, että saa lapset ja nuoret kiinnostumaan siitä omasta ympäristöstään ja kokee sen omakseen. Sillä säästetään ja helpotetaan ympäristön rakentamista, ylläpitoa ja hoitoa, kun asukkaat ovat kiinnostuneita ja välittävät. Tämä on meidän alue ja myös alueidentiteetin kannalta se on tosi tärkeää (...) Osallistaminen on niin tätä päivää. Nuoria kasvatetaan, että ne aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Se tulee myös meille.” T4.

”Sehän (osallistaminen) ei ole mikään uusi juttu. Nyt kaupunkikin on ottanut enemmän vastuuta. Ja nyt ollaan taas siinä tilanteessa, että meillä ei enää riitä resurssit uuden rakentamiseen ylläpitämiseen. Me joudutaankin miettimään uudenlaisia ratkaisuja.” T2

Osallistamisella on mahdollista sitouttaa osallistujat muutokseen sekä alueen rakentamiseen. Lapsilla on luontainen kiinnostus ja innostus osallistua, joten heidän tavoittamisellaan voidaan myös kasvatuksellisesti vaikuttaa aktiivisen kansalaisuutensa herättämiseen. Alueidentiteetin kannalta on myös tärkeä kohdata kaikki asukkaat osallistamisen

kautta, jolloin tulevaa asuinalueetta suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä. Näin syntyy myös aito välittäminen omaa asuinalueetta kohtaan. Jakamalla kokemuksia luodaan myös viestiä, että alue kuuluu kaikille ja kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa. Osallistamisella luodaan mielekästä tekemistä, millä on myös vaikutus asukkaiden hyvinvointiin. Hyvän puolesta nähtiin myös osallistumisen tuoma osallisuuden kokemus. Niille nuorille, joilla ei ole mahdollisuutta harrastustoimintaan ja jotka olivat osallistuneet nuorisotilan järjestämään toimintaan, tällä osallistumisella oli suurempikin vaikutus syrjäytymisen ehkäisemiseen.

”Lapset just on se ydinporukka. Silloin me voidaan vielä tavoittaa. Lapsilla on se luontainen innostus ja kiinnostus, niin silloin me voidaan vielä tavoittaa ne, joita ei kotona kasvateta kiinnostumaan yhteiskunnallisista asioista. Aikuisissa ja vanhuksissa me tavoitetaan vaan ne, jotka ovat luontaisesti kiinnostuneita. (...) Sen lisäksi osallistamisella tuotetaan järkevää tekemistä. Eli se osallistaminen jo on järkevää tekemistä ja luo semmoista tunnetta, että olen tarpeellinen ja minua kuullaan. Tavallaan semmonen mielenterveyskysymys, että pysytään osana yhteiskuntaa.” T5

”Meillä huomaa monia nuoria, jotka osallistuvat paljon näihin (ideapajoihin). Kun on paljon niitä nuoria, keillä ei ole muita harrastuksia tai ystäviä tai on yksittäisiä nuoria, niin minä näen sitä niiden syrjäytymisen ehkäisemisenä, että pääsee mukaan johonkin ryhmään.” T1

”Kun puhutaan osallistamisesta ja vaikuttamisesta, niin kannattaa tuoda esiin näitä hyötyjä.” T3

Haasteeksi koettiin nuorten aidon kiinnostuksen herättäminen. Vaikka lapsilla aito innostus osallistamiseen voi olla kovinkin suuri, nykynuoret elävät maailmassa, joka on täynnä impulsseja ja ärsykeitä. Vaikka nuori kokisikin tärkeäksi vaikuttaa omissa asioissaan, juuri tilaisuuden ilmetessä oma kiinnostus saattaa olla toisaalla. Täten halukkaiden nuorten löytäminen esimerkiksi ideapajoihin saattoi olla ajoittain erittäin haastavaa.

”Haaste on saada nuoret osallistumaan. Välillä on tosi iso haaste saada ne mukaan ja ymmärtämään, että oikeasti sillä niiden, et mitä ne sanovat ja suunnittelee, että se ei ole vaan sanahelinää (...) Se huomiseenkin sitoutuminen on vielä vaikeaa, kun tietoa tulee joka puolelta.” T1

Myös onnistumisen kokemukset ja niiden jakamiset luovat hyviä käytänteitä. Kun osallisten välille syntyy keskinäistä vuorovaikutusta, toimijoilla on yhteinen tahtotila ja tavoite, tällöin osallisuusprosessilla on hyvät lähtökohdat. Koulut ja nuorisotilojen foorumit toimivat hedelmällisenä työmaana tavoittaa ja osallistaa nuoret.

*”Meillä on kuitenkin tällaiset toimijat kun nuorisopalvelut ja koulut. Toki minä tiedän, että kun työntekijällä on toimeksi-
anto kaivaa ne nuoret esiin ja sitouttaa ne tähän osallisuus-
työhön ja osallisuusprosessiin. Mikä on just kuvattu että se
on aina prosessi; se alkaa, on välivaihetarkastelut, kerrotaan
nuorille miksi ja miksi ei, ja päästään siihen lopputulokseen,
että tällainen siitä nyt sitten tuli. Että tässä on se haaste, mut-
ta toisaalta myös hieno mahdollisuus.” T3*

Tärkeäksi toimijat kokivat nuorten osallistamisessa sen, että nuorille tulee selvittää prosessin alussa suunnitteluprosessin eteneminen. Jos prosessi viivästyy, tulee nuorille palata antamaan vastauksia; mitkä heidän ideoistaan otettiin käyttöön ja mitkä eivät olleet realistisia toteuttaa. Haastateltavat painottivat avoimuutta, että nuorille tulee selvittää prosessin etenemistä realiteettien mukaan. Nuorisotyön näkökulmasta haasteena on saada nuoret osallistumaan ja ymmärtämään, että heidän antamallaan kommentilla on vaikutusta, vaikka itse prosessi voi kestää. Kun luotiin aitoja osallisuuden kokemuksia, tämä loi myös työntekijöille sekä nuorille uskoa, että prosessi kantaa. Täten myös aito kiinnostus vaikuttamiseen syntyy nuorella parhaiten.

”On haaste saada ne uskoon, että vaikka se kestää pitkään niin sitten se niiden idea on kuitenkin kuultu ja huomioitu, ja se mahdollisesti myös näkyvä siellä.” T1

”Se on just se jatkuva vuorovaikutus, mitä tarvitaan prosessissa. Monesti se ehkä saattaa jäädä just siihen osallistumisen hetkeen, että sen jälkeen ollaan vähemmän vuorovaikutuksessa... Ehkä yks niistä tärkeimmistä elementeistä (nuorille palaaminen). Koska se, että luo uskoo siihen prosessiin. Ja vaikka siinä tapahtuisi jotain muutoksia, että nuorille annetaan perustelut, että miksi joku asia onkin muuttunut tai miksi joku asia on viivästynyt (...) Sitten on hieno nähdä, kun se prosessi lähtee kantamaan. Just ne nuoret tulevatkin takaisin tai ne kysyvät, että hei mitä muuten tälle kuuluu. Huomaa, että kyllä niitä itse asiassa kiinnostaa.” T2

Osallistaminen ei ole eri toimialoilla tai organisaatioissa toimintarakenteissa, vaan se on usein sidoksissa yksittäiseen toimijaan. Täten innostuneen ja osallistamiseen vihkiytyneen henkilön poisjääminen hävittää olemassa olleet osallisuusperinteet ja -rakenteet, jollei toimintaa ole juurrutettu osaksi organisaation toimintakulttuuria.

”Silloin kun osallistaminen ei ole rakenteissa, niin se jää ihmisten varaan. Silloin kun on halu ja motivaatio, niin sitten se toimii. Silloin kun se on ihmisen varassa, ja kun se lähtee, niin ei jääkään ketään.” T3

Tärkeäksi nähtiin, että osallistaminen lähtisi jo varhaiskasvatuksesta ja olisi myös osana koulujen

opetussuunnitelmatyötä. Näin jo varhaisessa vaiheessa olisi mahdollisuus pedagogisesti vaikuttaa aktiivisen kansalaisuuden syntymiseen, mikä kantaisi hedelmää tulevaisuudessa nuoren tai aikuisen kansalaisaktiivisuutena. Nuorisolaissa on merkitty omana kohtanaan osallisuus, ja se on osa nuorisotyön kasvatustyötä. Myös kaupunkisuunnittelussa osallistamiseen liittyy kasvatuksellinen näkökulma.

”Miksi nuorisolaissa on merkitty tärkeäksi tämä nuorten osallistaminen, on juuri se, että se on osa kasvatustyötä. Kasvatetaan sellaisia kansalaisia, jotka voivat jatkossakin vaikka haastaa poliitikoita. Miksi päätätte näin ja miten me voitaisiin kansalaisena, osallisena olla mukana paremmin tässä päätöksenteossa. Tämä on se meidän punainen lanka, miksi osallisuus on vahvasti työssä mukana. (...) Jos koulun opseihin viedään tämä osallistamistyö, niin kuin sitä on nyt viety ja me ollaan viemässä, että kouluihin saataisiin tämä osallistamisajattelu. Ikään kuin kansalaiskasvatusta, että siellä tehtäisiin opetustyössä – opettaja ei päättäisikään enää kaikkea mitä opetetaan, vaan nuoria kuunneltaisiin että mitä te haluatte oppia. Sitä kautta meille kasvaisi sellainen sukupolvi, ja seuraavat sukupolvet, joille on luontevaa osallistua. Sitten kun nuorisotyöntekijä tulee, niin nuoret sanovat, että totta kai me tullaan ja halutaan vaikuttaa.” T3

”Kyllä minä haen sitä kasvatuksellista. Minä tietoisesti ajattelen, että on kivempi suunnitella kaupunkia ihmisille, jotka ovat kiinnostuneita siitä, mitä minä teen. Niin kyllä minä näen, että nuoret on se tapa saada asukkaat yleisesti kiinnostumaan aiheesta (...) Ne on kuitenkin tulevaisuuden aikuisia” T5

Kaavoituksesta tiedottamisesta, osallistumisesta ja viranomaisten yhteistyöstä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Kaupunki tiedottaa ajankohtaisista kaavahankkeista vuosittain julkaistavassa kaavoituskatsauksessa. Kaavan valmistelun aloittamisesta (vireille tulosta), nähtävillä olosta ja hyväksymisestä tiedotetaan paikallisessa sanomalehdessä. Suunnitellut osallistumistilaisuudet sekä perustiedot kaavahankkeesta esitetään osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Osallistua voi ottamalla yhteyttä kaavoittajaan, osallistumalla tiedotus- ja keskustelutilaisuuksiin tai esittämällä mielipide kaavasta sen ollessa nähtävillä. Prosessit ovat hyvin erilaisia ja myös vuorovaikutus ja osallistaminen toteutuvat hyvin eri tavoin. Osallistamisen haasteena ovat usein riittävän ja oikea-aikaisen tiedon jakaminen sekä vuorovaikutuksen oikea-aikaisuus, määrä ja laatu. Haasteena on myös se, miten osallisten mielipiteet huomioidaan prosessissa ja onko mielipiteillä vaikutusta. Osalliselle voi jäädä prosessissa tunne, että ei ole tullut kuulluksi. Tällöin aito asukkaiden osallistaminen siirtyi usein muihin suunnitteluvaiheisiin.

”Kaupunkisuunnittelun projekti nähdään puhtaasti lain puitteissa välttämättömäksi osallistamis- ja arviointisuunnitelman (OAS) lähettämiseksi ja kaavojen nähtävillä ololla. Eli sillä kuitataan se osallistamisen tarve ja sinne prosessiin ei ole jätetty tilaa aidolle osallistamiselle. Ja sen vuoksi, vaikka jollain henkilöllä voisi olla kuinka paljon intressiä ja näkisi sen tarpeelliseksi ja viisaaksi, niin jos sille ei saa tukea muulta organisaatiolta, niin sitä aikaa ei löydy.” T5

”Jos minä lähen itse vuorovaikuttamaan jotain suunnitelmaan, niin minä haluan sinne sitten koko skaalan vauvasta vaariin. Siinä vaiheessa tulee se aika, että miten sitten tavoittaa ne kaikki. Minusta tuntuu, ettei missään puisto- tai toteutussuunnittelussa ei ole vuorovaikutettu niin paljon, miten nyt Topaasiaukiassa vuorovaikutettiin.” T4

Myös valikoinnilla nähtiin olevan suuri merkitys – että osallistetaan nuoret vaikuttamaan niihin asioihin, missä heillä on todellinen mahdollisuus tulla kuulluksi. Asukkaiden mielipidettä on tärkeä kuulla silloin, kun on realistiset mahdollisuudet vaikuttaa.

”Ihan kaikkeen ei voida osallistaa, vaan poimittaisiin ne selkaiset missä voi eniten vaikuttaa. Että voidaan lähtökohtaisesti olettaa, että näissä asioissa voi vaikuttaa ja näissä ei niinkään. Tehdään se valinta kunnolla.” T3

”Tärkeää on kysyä, että voiko asukas oikeasti vaikuttaa? Suotta me osallistetaan sellaisia asioita, mitkä ovat jo ihan selkeitä, et se menee näin. Sitten jos on vaikka kolme vaihtoehtoa, niin sitten voidaan kysyä.” T2

”Siinä Topaasiaukiassa pikkasen epäilytti se, että kun siellä oli jo niin paljon niitä asioita, jotka olivat valmiina.” T4

Koska tavoitteena olisi tavoittaa sekä osallistaa kaikki asukasryhmät suunnitteluun, haasteeksi tulee näiden eri kohderyhmien tavoittaminen. Haasteena tapahtumien järjestämisessä oli, ettei koskaan voi varmaksi sanoa tulijoiden määrää. Myös eri toimialojen eri vuosikellon mukaan etenevä toiminnan suunnittelu voi poiketa toisistaan, jolloin osallistamiseen tarvittavien yhtymäkohtien löytäminen osoittautuu vaikeuttavaksi tekijäksi. Tällöin yhteisien aikataulujen löytämiseen tarvitaan vuoropuhelua ja aitoa tahtotilaa, jotta tarvittava osallisuusprosessi saisi lähtökohtaisesti tuulta purjeisiin. Jatkuva vuorovaikutus prosessissa nähtiin elintärkeäksi, joten keskinäisen vuorovaikutuksen ylläpitoon tulee panostaa eri toimialojen välillä, huomioiden jo suunnitteluvaiheessa organisaatioiden vuosikellot.

”Haaste noissa maankäytön prosesseissa, että niitä joutuu suunnittelemaan aika pitkälle etukäteen ja hyvissä ajoin. Miten se kohtaa tällöiset spontaanit osallistumiset ja

pitkään suunnitellut prosessit. Se vaatii sitä vuorovaikutusta eri toimijoiden kohdalla, että löydetään ne kohdat, joissa pääsee osallistumaan ja vaikuttaa. (...) Maankäytön ja sivistystoimen yhteistyössä on koitettu hahmottaa näitä vuosikelloja, mutta se on äärettömän vaikeaa saada niitä kohtaamaan. Että voisi lähettää, että tässä meillä olisi. Maankäytön prosesseissa usein ne aikataulut muuttuvat.” T2

”Toisaalta toi hankaloittaa sitä järjestämistä, koska sinulla ei ole mitään hajua, että minkälaisesta yleisömenestyksestä on kyse.” T5

Yhtenä haasteena nähtiin myös ulkoiset paineet nuorten osallistamiseen. Vaikka työntekijät kokivatkin nuorten aktivoimisen suunnittelutyöhön erittäin keskeisenä, ajoittain tarvittavien nuorten mukaan saaminen tai uusien ideoiden tuottaminen aiheutti paineita. Positiivista kuitenkin oli, että mikä tahansa idea nähtiin kaupunkisuunnittelun näkökulmasta tervetulleena. Nuoret usein ideoivatkin lennokkaita ja raikkaita ehdotuksia, joita itse suunnittelijat eivät olleet ajatelleet. Asukkaiden antamat myönteiset palautteet onnistuneista suunnitelmista sekä kehittämissuositukset ohjasivat suunnittelutyötä oikeaan suuntaan. Suurempi merkitys osallistamisella oli kuitenkin asukkaiden sitouttamien oman asuinalueen omistajuuteen.

”Mutta se ei ole olennaista (pelkästään uusien raflaavien ideoiden tuottaminen). Mutta se on tavallaan vaan kiva plus-sa, jos saadaan jotain eksoottista aikaan. Kyllä minä näen että se pointti on ihan muu. Kyllä se on se sitouttaminen.” T5

”Minä näen sen sillä tavalla, että ei ajateltaisi, että kaupunki tekee jotain. Vaan, että sinne tehdään katu ja tämä on se katu mikä on meidän ja mitä me suojellaan.” T4

Hyvät toimintamallit ja työmenetelmät

Työntekijöiltä kysyttiin, miten he kokivat ideapajatyöskentelyn toimintamallina, oliko se toimiva tapa osallistaa nuoret vaikuttamaan ja millainen osallistumiskokemus se oli heille. Lisäksi heitä pyydettiin ideoimaan, mikä olisi parempi tai toimivampi tapa, millä saadaan nuoret mukaan vaikuttamaan. Systemaattinen tiedonkeruu ideapajojen jatkumossa nähtiin hyvänä ja mielekkäänä tapana osallistaa nuoria. Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa tehtävä projektilähtöinen työskentely nähtiin toimivaksi, mikä mahdollisti toiminnan jatkumoiden rakentamisen. Opiskelijoiden, työntekijöiden ja nuorten kanssa yhdessä toteutetut eri opintojaksoihin integroituvat projektit, joita esimerkiksi KiKe-hankkeen ideapajat olivat, nähtiin mielekkäiksi ja perustustyötä tukevaksi toiminnaksi. Myös eri toimialojen mukaantulo projektien toteuttamiseen mahdollisti nuorten osallistamisen sekä mielipiteiden keruun yhä laaja-alaisemmin. Myös

tutkimuksen linkittäminen ideapajatyöskentelyyn toi tutkimuksellisen lähestymisen osallisuuden tarkasteluun sekä systemaattisemman tiedon keruun nuorten mielipiteistä.

”Kyllähän meillä tarpeita on ja mahdollisuuksia, selkeästi meillä on erilaiset työpajatyypilliset osallistamiset, että ne lisääntyneet. Se vaan just että löydetään myös teidän kanssa se sopiva aikataulu, et kaikki natsaa kokonaisuutena. Se vaatii vähän sitä jumppaamista aina.” T2

”Ne pajat ovat olleet tosi suureksi avuksi.” T3

Osallistamiseen nähtiin tarvittavan eri työmenetelmiä, koska eri ihmiset inspiroituvat ideoimaan eri tavoin. Ideapajoissa nuoret osallistuivat pienryhmittäin erillisillä havainne- ja pohjapiirustuskuvilla varustetuilla rasteilla ja keskustelun lomassa kirjasivat mielipiteensä vaikuttamispassiin. Nauhurin käyttö haastattelutilanteissa koettiin toimivaksi, mikä mahdollistaa luontaisen vuorovaikutuksen ja aikaa jää muistiinpanojen tekemisen sijaan vapaaseen keskusteluun. Nuorten on ajoittain vaikea kirjoittaa omia ajatuksia paperille. Ideapajoissa käytössä oleva vaikuttamispassi oli myös toimiva ratkaisu, jossa kysyttiin omille ideoille myös perusteluja, että miksi kyseessä oleva idea olisi hyvä tai toteuttamiskelpoinen. Myös kuvakorttien sekä osallistavien luovien menetelmien hyödyntäminen nähtiin toimiviksi.

”Käytetään näitä kortteja, sanakortteja tai sitten kuvakortteja, niin silloin se yksilön tiedontuottaminen ei ole niin henkilökohtaista. Et voi vaan valita sieltä ne mieluiset ja se ei tunnu niin paljastavalta.” T5

Työntekijät nostivat esiin ajankohtaisten työvälineiden merkityksen, mikä mahdollistaisi tehokkaamman työskentelyn sekä asukkaiden mielipiteiden keruun, esimerkiksi maastokävelyissä. Tähän kaivattiin myös johdon ymmärrystä ja tukea, että asianmukaisilla työvälineillä saataisiin laadukkaampaa lopputulosta.

”Ajankohtaiset työvälineet, koska siis kyllä meillä rakennusvalvonnassa esimerkiksi on jo tabletit, muuta ei kaupunkisuunnittelussa. Eli on eri käytäntöjä ihan selvästi saman toimialan sisällä eri tulosyksiköillä.” T5

”Maastokävelyt, jos olisi ollut tabletit ja nettiyhteys, olisi voinut katsoa maanomistustiedosta. Voit ottaa kuvan ja kirjata muistiinpanot suoraan siihen karttaan. Pitäisi olla meillä huomattavasti monipuolisemmat.” T2

”Aika paljon se lähtee sieltä tulosyksiköstä ylhäältä. Jos se siellä nähdään tärkeäksi, sitten se jalkautetaan sinne.” T4

Kehittämisehdotuksena pohdittiin tuleviin ideapajoihin, että otettaisiin kaikki asukasryhmät samaan ideapajaan, jolloin sukupolvien ajatuksen ja ideat kohtaisivat. Näin myös voitaisiin sitouttaa kohderyhmät keskinäiseen vuorovaikutukseen ja luoda yhteisiä pelisääntöjä jo suunnitteluvaiheessa. Myös villien ideoiden keräämiseen kaivattiin uusia menetelmiä, jotka herättäisivät osallistujien luovan ajattelun paremmin esiin.

”Voisi kokeilla joskus jatkossa. Jopa vielä enemmän, että olisi kaiken ikäiset ja samoilla briiffeillä, samalla kertaa.” T3

”Miten me herätetään sitä luovaa ajattelua, mutta myös se, että me pystytään ne villit ideat sitten jotenkin konkretisoimaan toteuttamiskelpoisiksi. Mitä menetelmiä meillä on siihen ajattelun herättelemiseen ja just siihen dokumentointiin. Pitäisi selkeästi käyttää enemmän erilaisia menetelmiä, koska ihmiset tuottaa eri tavoin ideoita ja ajatuksia.” T2

Koska eri toimialoilla on eri toimintatapoja, vuorovaikutusasiiantuntijan käyttö osallisuusprosessien rakentamisessa nähtiin erityisen tärkeäksi, hänen toimiessaan ”liimana” eri toimialojen kesken. Tämä työskentelymalli mahdollisti sen, että suunnittelijoiden kanssa yhdessä voitiin katsoa yhdessä ne vuorovaikutuksen paikat, miten ja missä kohden ja minkä kohderyhmän kanssa vuorovaikutusta tulisi tehdä. Suunnitelmallisuus ja ennakointi nähtiin keskeisinä elementteinä vuorovaikutussuunnitelmien teossa ja asukkaiden osallistamiseen aktivoinnissa.

”Nythän meillä on esimerkiksi ajatuksena, että työohjelmassa katsottaisiin sellaiset erityistä vuorovaikutusta vaativia, mitkä ovat esimerkiksi laajuudeltaan tai vaikuttavuudeltaan sellaisia kaavoja, että on erityisen tärkeää osallistaa. Tai jos ovat jollain tapaa konfliktierkkiä, että missä tarvitaan minun työpanosta. Se on tavallaan sellaista suunnittelua ja ennakointia, se olisi siellä rakenteissa.” T2

”Yksi isoa asia kaupungin puolella on, että vuorovaikutusasiiantuntijoita tarvitaan enemmän. Koska hänellä on ne kontaktit. Mutta jos suunnittelijat itse lähtisi miettimään, ketkä otetaan mukaan ja mistä. Pitäisi koko ajan pitää yllä jotain isoa palettia, kun on hirveästi kaikkia muitakin asioita. Ilman vuorovaikutusasiiantuntijaa olisi paljon asioita jäänyt tekemättä.” T4

Yhteistyön merkitys korostui useiden haastateltavien puheessa. Kaavoituksen näkökulmasta vuorovaikutusasiiantuntijan osaamista sekä suunnittelutaitoa kaivattiin, jotta löytyisi helpommin ne osallistamisen kohdat, missä kohden kannattaa eri kohderyhmät ottaa suunnitteluun mukaan. Yhteissuunnittelulla oli mahdollisuus saada toimivampi kokonaisuus, mikä prosessin edetessä mahdollistaa

toiminnan juurruttamisen rakenteisiin sekä muuttuu toimivaksi toimintamalliksi. Vuorovaikutusasiantuntijan työpäivästä ja prosessienhallintaosaamista kaivattiin selkeästi myös muissakin tulosityksiköissä. Se vapauttaisi suunnittelijoiden ajan heidän perustyöhönsä.

”Senhän takia meillä on nyt vuorovaikutusasiantuntija. Että oikeasti lähdetään laatimaan aitoa vuorovaikutussuunnitelmaa, niin sitä kautta se voidaan saada oikeasti prosesseihin ja toimintamalliksi. Se, että se osallistaminen tapahtuu jossain määrin jo siellä kaavoitusvaiheessa. Mä kaipaan vuorovaikutussuunnittelijan back uppia. Minulla se ei aina riitä, että minulla on itsellä se innostus, jos minulle sanotaan että sille ei ole aikaa. Sun työssä ei ole varattu siihen aikaa, niin en minä voi tehdä sitten mitään.” T5

”Selkeästi maankäytössä olisi tarve toiselle (vuorovaikutusasiantuntijalle). Mutta sitten tulee myös muista tulosityksiköistä paljon toiveita. Et ehkä just se, että on siinä apuna miettimässä niitä osallistettavia, kumppaneita ja prosesseja. Onko siinä järkeä jokaisen lähteä tavallaan opettelemaan kaikki alusta asti uudelleen ja mieltä. Koska sitten pystyy aika paljon sanomaan, että hei siellä toi niin ja niin. Kyllähän se säästää suunnittelijan aikaa. Toki, suunnittelija tarvitaan mukaan, koska hän sen substanssin asiantuntija ja sen prosessin johtaja.” T2

”Kyllähän se vähentää suunnittelijoiden sitä työtä mikä käytettäisiin aina niiden vuorovaikutustilanteiden järjestämiseen. Ikään kuin meiltä jää työaikaa eli rahaa ihan oikeisiin töihin.” T4

Yhtenä hyvänä toimintamallina on kolmannen sektorin toimijoiden käyttö asukkaiden aktivoinnissa eri tapahtumiin tai suunnitelmatilaisuuksiin osallistumiseen. Kivistön asukkaiden osallistuminen perustuu alueen aktiiviseen asukas-yhteisöön, kuten MarjaVerkko ry, Kivistön vanhempain ry, Omakotiyhdistykseen sekä alueen muihin järjestötoimijoihin, yrityksiin ja seuroihin. Yleisesti erilaiset järjestäytyneet sekä järjestäytymättömät asukasryhmät toimivat hyvinä kumppaneina eri toiminnan järjestäjinä ja tiedottajina omilla asuinalueillaan.

”Kivistössä on ainakin vakio, että ihan sama mikä aihe, niin sinne tulee ihmisiä.” T5

”Mä luulen, että siellä on niin aktiivinen se asukas-yhteisö. Kun siellä on se MarjaVerkko.” T4

”Kyllä 3. sektorilla on aika vahva merkitys, että onko siellä semmoisia toimijoita, jotka aktiivisesti toimii. Se onkin just se kysymys, että osataanko me kaupunkina hyödyntää näitä kaikkia kolmannen sektorin toimijoita, jotka tavoittaa

*ne ihmiset. Yritetäänkö me tavoittaa niitä yksin, vai pitäisi-
kö yrittää tavoittaa yhdessä, kun me ollaan niillä alueilla?
Nämä järjestäytymättömät asukasryhmät, mitkä ovat somen
kautta. Nehän osa on todella aktiivisia alueella sekä tiedotta-
jia että toiminnan järjestäjiä. Ne ovat tosi hyviä kumppaneita.” T2*

Kysyttäessä, mitä haasteita nähtiin vaikuttamismahdollisuuksien rakenteissa ja toimintamalleissa työntekijät nostivat esiin, että markkinointi on keskeisessä roolissa; miten viestitään nuorille vaikuttamisforumista. Nuorten käyttäminen tapahtumien markkinoinnissa on todella tehokasta, jolloin nuoret viestivät toinen toisilleen. Nuorisotilan talotoimikunnan käyttö toiminnan suunnittelussa ja osallistamisessa nähtiin toimivana toimintamallina. Täten ketterä ja reaaliaikainen markkinointi välittömien viestintäkanavien (mm. Instagramin tai Snapchatin) kautta tavoittaa nuoret kaikista tehokkaimmin nykypäivänä. Tämä edellyttää työntekijältä nykypäivän tietoteknologian (some, järjestelmä) hallintaa, jotta pystytään vastaamaan yhä paremmin nuorten vaikuttamistarpeisiin.

”Pistää sellaisen (Instagram) ryhmäkutsun (nuorisotilan toimintaa seuraaville), että tänään on tapahtuma. Meillä oli 40 nuorta kokkaamassa. Tosi moni (nuori) sanoi, että mä sain tänään jonkun ihme viestin, että mut oli laitettu johonkin ryhmään. Se tavoittaa paremmin, koska eivät nuoret käytä enää Facebookia vaikka me käytetään sitä mainostamiseen (...). Kun meidän talotoimikunta suunnittelee nuoret nuorille -diskoa, niin silloin myös he käy markkinoimassa sen omiin luokkiinsa, meidän kanssa, mutta he kertoo. Koska silloin he kutsuvat omat luokkakaverinsa, tai isommat kutsuu nuoremmat, niin se on paljon houkuttelevampi. Nuoria pitäisi käyttää varmaan enemmän siinä markkinoinnissa mukana.” T1

”(Facebook) ei ole välitön kuten Instagram on. Tai Snapchatti.” T5

Myös työntekijöiltä edellytetään monikanavaista viestintää, mikä vaatii myös resursseja sekä osaamista. Markkinoinnin näkökulmasta hyvien käytänteiden jakaminen nähtiin tärkeänä, mikä saa muutkin tahot näkemään nuorisopalveluiden tarjoamat mahdollisuudet nuorien tavoittamiseen. Myös tietoviestinnälliset haasteet vaikuttavat heterogeenisen nuorisoryhmän tavoittamiseen, jolloin työntekijän monikanavaisten viestintäväylien tulee olla ajantasaisia sekä nuorison suosimia.

”Haaste meidän työssä on vuorovaikutuksen monikanavaisuus, että miten me pystytään siihen. Koska meillä on erilaisia ihmisiä, jotka käyttävät erilaisia kanavia. Meillä pitäisi olla huomattavasti laajempi se repertuaari, mikä meillä tällä hetkellä on. Se tarvis yhden ihmisen resurssit, joka syöttää niihin

eri kanaviin sitä tietoa. Se että miten se jokaisen työntekijän arkeen.” T2

”Toivoisin myös, että nuorisopalveluidenkin puolella me löydettäisiin roolimme muillakin alueilla. Meihin voi olla aina yhteydessä kun on tarve. Vaikka se onkin se tuska (saa-da nuoret mukaan), mutta me saadaan niitä onnistumisen kokemuksia ja niin tästä tulee hyviä käytäntöjä. Esimerkiksi markkinointiin ja siihen houkutteluun liittyen, että voidaan jakaa ne. Varmaan muutkin alueet lähtevät mukaan vuoro-vaikutusasiantuntijan kanssa.” T3

Nuorten ja työntekijöiden ideat sekä kehittämisehdotukset käytäntöön

Yhteenvedoraportti nuorten ideoista on lähetetty kauppa-keskuksen pääarkkitehdille suunnittelussa huomioon otettavaksi. Seuraava askel on arkkitehdin tuleminen suunnitelmiseen yhteistyöpajaan nuorten kanssa. Tavoitteena on tarkastella, miten ideat istuvat todelliseen kauppa-keskus- ja monitoimitilasuunnitteluun ja mitkä voidaan toteuttaa joko sellaisenaan tai muutettuna. Samalla nuoret voivat kommentoida eri vaihtoehtoja. Nuorten kanssa myös tullaan käymään läpi toisen vaiheen pajojen tulokset kokonaisuudessaan, jotta heille muodostuu käsitys osallisuusprosessista ja heidän vaikuttamismahdollisuuksistaan. Nuorten

toiveista kalustuksen ja varustuksen suhteen on tehty selonteot ja ne on toimitettu hankinnoista vastaaville huomioon otettaviksi. Nuorisopalvelut tulevat huomiomaan nuorten toiveet nuorisotyöstä toimintaa suunniteltaessa, ja sovitut toimenpiteet käydään läpi nuorten kanssa. Kivistön kehittämis- ja tutkimustyö sekä osallistava ideapajatyöskentely jatkuu tämänkin vaiheen jälkeen. Tavoitteena on kerätä käyttäjälähtöisesti nuorten kokemuksia koko kehittämisprosessin ajalta siitä, miten nuorten ideat ovat siirtyneet suunnitteluun ja konkreettiseen rakennustyöhön.

Yhteenvetona työntekijöiden kehittämisehdotuksista nousi esiin, että keskeistä olisi osallisuuden integroiminen rakenteisiin ja organisaatioiden johdon sitouttaminen osallisuusprosesseihin. Tätä kautta osallisuus saadaan rakenteisiin, eikä se ole sidoksissa yksittäisiin henkilöihin. Myös työntekijöille tulisi resursoida asianmukaisen ja ajantasaisten työvälineet, millä osallisuusprosesseja voidaan laadukkaasti viedä läpi eri toimijoiden kanssa yhteistyössä. Vuorovaikutusasiantuntijan, nuorten sekä kolmannen sektorin toimijoiden hyödyntäminen osallisuusprosessien kumppaneina sekä markkinoinnissa nähtiin keskeisenä. Osallistaminen on nykypäivää, joten yhteissuunnittelun merkitys korostuu ja suunnittelutyötä tulee tehdä eri organisaatioiden vuosikellot huomioiden. Tähän tarvitaan resursseja, tahtotilaa sekä uusia toimintatapoja.

LOPUKSI

Nuorten osallistaminen edellyttää erilaisia toimintamalleja ja yhteistä tahtotilaa. Nuorten mukaan lähteminen osallisuustyöhön vaatii osallistajalta motivointikykyä ja innostuneisuutta nuorten mielenkiinnon herättämiseen. Nuorisotyön ammatillisuus, tavoitteellinen ja päämäärätietoinen kasvatustyö on keskeisessä roolissa osallisuustyössä, missä nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja laaja-alainen tukeminen korostuu (Kiilakoski 2015). Nuorten osallisuusareenoiden monimuotoisuus haastaa osallistamisen kulttuurin, jossa nuorten aito kuuleminen ja kohtaaminen ovat keskeisiä. Nuorten merkitysmaailmojen ja yhteisöjen tunnistaminen on lähtökohtana nuorten toimijuuden vahvistamisessa sekä aktiiviseen ympäristökansalaisuuteen kasvattaessa. (Korkiamäki 2015; Rouvinen-Wilenius 2014; Koskinen 2002; Eskelinen ym. 2012.). Nuorten osallistamisella kaupunkisuunnitteluun nähtiin olevan kasvatuksellinen vaikutus, missä osallistumisen myötä nuori koki sitoutuneisuutta ja omistajuutta asuinalueeseensa, mikä vahvisti kokemusta alueidentiteetistä. Vuorovaikutuksellista kasvatustyötä ympäristökansalaisuuteen kasvamisessa tulisi toteuttaa laaja-alaisesti sekä hyvissä ajoin jo varhaiskasvatuksessa, jatkuen läpi nuoruusiän koulun ja nuorisotyön toimintaympäristöissä. Osallisuus ei ole mitään irrallista, vaan se poikkileikkaa nuoren elinkaaren eri vaiheet ja rakentuu osaksi identiteettiä. Osallistamalla nuoret mukaan kauppa-keskuksen ja sinne rakennettavan monitoimitilan käyttöön, tilan käyttöä ja aluetta kohtaan syntyy omistajuuden tunne (vrt. Pyyry 2015; Vanderbeck & Johnson 2000; Anthony 1985).

Työntekijänäkökulmasta tarvitaan myös resursseja sekä organisaatiotason aitoa sitoutumista osallisuusprosessien

läpiviemiseen, jotta osallistaminen ei jäisi yksittäisten henkilöiden varaan. Sitoutumisen tulee olla eri toimialojen rakenteissa, jotta osallisuustyö olisi pitkäjänteistä ja eteniisi jatkumona eri suunnittelu- ja rakennusvaiheiden tavoitteiloihin vastaten. Sekä hyvinvointipalvelujen, yhdyskunnan rakenteiden että nuorten elinalueen kehittämisessä nuorten mielipiteiden kuuleminen mahdollistuu eri kehittämissankkeiden avulla sekä koko osallistumiskaaren (ideoinnista toteutukseen ja arviointiin) kantavalla osallistamisprosessilla (Gellin ym. 2012; Gretschel ym. 2012). Täten nuorisotyöllä on suuri merkitys nuorten aktiivisena osallistajana ja myönteisten osallisuuskokemusten antajana, sen toimiessa siltenä esimerkiksi kaupunki- ja tilasuunnittelun välillä nuorten asioiden tuntijana ja oikeanlaisten nuorten etsijänä kullekin suunnittelukohteelle (Järveläinen, Mäkelä & Tasanko 2016).

Osallistamisprosesseissa on käytettävissä erilaisia nuorisotyöllisiä ja toiminnallisia menetelmiä. Kivistön kaupunkikeskuksen ideapajoihin nuoret osallistettiin erilaisin toimintamallein, kuten kilpailujen, arvontojen, vaikuttamispassin, hyvien palkintojen, ansiomainintojen sekä julkisien esiintymisten keinoin. Pajojen markkinointi toteutettiin kohdennetusti, henkilökohtaisien kohtaamisten ja jaettujen flyereiden avulla. Vaikka sosiaalista mediaa ei nähdä yksinään kovin tehokkaana vaikuttamisen areenana vaan muita osallistumisen kulttuurin rakenteita tulee muuttaa samalla (Myllyniemi 2013). Kivistön kehittämisessä some-markkinointi koettiin hyväksi tavaksi saada nuoret kiinnostumaan asiasta. Nuorilta kysyttiin markkinointiin ja osallistamiseen liittyviä vinkkejä: millä keinoin heidät tavoittaa tehokaimmin. (Järveläinen ym. 2016.) Kehittämissideoissa nousi

vahvasti esiin, että markkinointiin tulee panostaa enemmän ja ottaa nuoret mukaan markkinointityöhön. Kun nuori kutsuu kaveripiirinsä mukaan eri toimintoihin, sitouttaminen on huomattavasti vaikuttavampaa. Myös ajan hermolla oleminen ja niin sanotun ”instant-markkinoinnin” hyödyntäminen tavoittaa nykyajan nuorison tämän päivän tietulvan syövereistä.

Osallisuusprosesseja suunniteltaessa tulee huomioida, että nuorilla on vahva tarve vaikuttaa ja myös kohdata aikuisia kasvotusten. Suurin osa nuorista uskoo vaikuttavansa oman elämänsä kulkuaan ja suhtautuu tulevaisuuteensa myönteisesti (Myllyniemi 2013; Myllyniemi 2014). Keskeistä on lasten ja nuorten aito kohtaaminen. Monelle lapselle ja nuorelle riittää se, että heidän asiantuntemustaan arvostetaan ja heidän mielipiteistään ja ideoistaan ollaan aidosti kiinnostuneita (Koskinen 2002). Valitettavan usein nuoret nähdään kauppakeskuksissa ongelmallisina käyttäjinä sen sijaan, että heidät nähtäisiin potentiaalisina asiakkaina ja oman ympäristönsä asiantuntijoina (Eskelinen ym. 2012; Lampela 2013; Järveläinen ym. 2016). Työntekijöiden kokemus nuorten kohtaamisesta oli merkittävä, ja he näkivät niiden olevan todella tärkeää omassa työssään. Nuorten mukaan ottamisella ja heidän osallistamisellaan on laaja-alainen ja yhteiskunnallinen merkitys, jolla luodaan aitoja vaikuttamismahdollisuuksia, tuotetaan asukkaille hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä sekä synnytetään alueidentiteettiä ja omistajuutta asuinalueelle. Nuorille kuulluksi tuleminen merkitys oli todella vahva. He näkivät omien mielipiteiden jakamisen tärkeänä keinona oman elämän asioihin vaikuttamiseen. Nuoret toivovat aitoja ja vuorovaikutteisia kohtaamistilanteita, jossa keskustelun kautta dialogissa rakennetaan yhteisymmärrystä asioista (Mönkkönen 2007).

Osallistamistyö lähtee asenteesta ja työorientaatiosta. Hetemäen (2011, 71–73) mukaan osallistamiseen tarvitaan osallistumismalleja sekä rakenteita, joissa kuuleminen on tarkoituksenmukaista, tavoitteellista, kaksisuuntaista sekä erilaiset osallistajat ja oppijat huomioivaa, jottei nuorten osallistaminen jäisi kapea-alaiseksi ”näennäisosallistamiseksi”. Tärkeää on siis miettiä, pystyvätkö lapset ja nuoret aidosti vaikuttamaan suunnitteluprosesseissa, joissa heidän ideoidensa ja aloitteidensa pohjalta toimijat muuttaisivat toimintatapoja ja suunnitelmia. Haasteeksi jää, miten nuorten osallistamisprosesseissa saadut hyvät ideat ja toimenpide-ehdotukset siirtyvät konkreettisiin Kivistön kaupunkikeskuksen ja kauppakeskuksen rakentamisen suunnitelmiin ja toteutuksiin. Täten osallistamiseen ja ideoiden eteenpäin viemiseen tarvitaan kumppanuuksia, suunnittelijoiden ja rakennusyhtiöiden sitoutumista. (Järveläinen ym. 2016.)

Tavoitteena on ollut ottaa nuoret mukaan jo suunnitteluvaiheessa, jotta tilasta tulisi heidän näköisensä ja he kokiisivat tilaan omistajuutta. Tämä on mahdollistanut nuorten sitouttamisen itse kauppakeskuksen ja sinne rakennettavan monitoimitilan sisällöllisten ratkaisujen ideoimiseen (tilan käyttö, toiminta, palvelut, liikkeet, viihtyvyys). Nuoret ovat osoittaneet halukkuutta myös yhteisten pelisääntöjen luomiseen kauppakeskuksessa, monitoimitilassa sekä ulkoalueella oleskeluun, millä saadaan aikaan harmonisesti toimiva kauppakeskus- ja kaupunkikeskustysyhteisö. Nuorisotyöllä on luonteva roolinsa nuorten kohtaamiseen sekä aitoon kuulemiseen, samalla mahdolliset häiriökäyttäytymiset minimoiden. (Järveläinen ym. 2016.) Nuorten osallistaminen kaupunkisuunnitteluun on pyrkinyt vastaamaan tavoitteisiin, joissa nuori nähdään asiantuntijana oman elinympäristön suunnittelussa (Lasten ja nuorten osallisuusoppaat I ja II; Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015).

Vantaalla on rakentumassa osallistamisen kulttuuri, jota tulee vahvistaa eri tahojen keskinäisellä yhteistyöllä. Näihin osallisuusjatkumoihin tulee linkittää kehittämis- ja tutkimustoimintaa, jotta koko kehittämisprosessin ajan saadaan systemaattisesti nuorten ääni kuuluviin osana kaupunkisuunnittelua sekä nuorisotyön toimintamalleja jatkokehittäessä. Hyviä käytänteitä sekä toimintamalleja asukkaiden mielipiteiden keruuseen sekä nuorisotyössä että kaupunkisuunnittelussa nähtiin olevan. Aito asukkaiden vuorovaikuttamisen nähtiin hakevan edelleen paikkaansa kaupunkisuunnittelussa. Esimerkiksi puisto- ja kadusuunnittelussa kaivattiin enemmän systemaattisempia tiedonkeruun ja osallistamisen työtapoja eri kohderyhmien osallistamiseen, jotta kaikkien asukkaiden mielipiteet saataisiin näkyviin. Nuorisotyön toimintamalleissa osallistaminen on työntekijöiden näkökulmasta jokapäiväistä. Jokaisen fokusryhmään osallistuneen työntekijän mukaan nuorten osallistaminen sekä vaikutusmahdollisuuksien ja -foorumien luominen heille koettiin äärimmäisen tärkeäksi. Nuorisotyön toimintamallit reagoivat yhteiskunnallisiin ja alueellisiin muutoksiin, joissa nuori on osallisena mukana tuottamassa uutta tietoa sekä käytänteitä yhä laadukkaamman nuorisotyön toteuttamiseen. KiKe-hankkeen tuloksien perusteella voidaan todeta, että tätä yhteistä tahtotilaa osallisuusprosessien kehittämisessä tulee vaalia, jotta osallistuvien toimijoiden ääni tulee kuuluviin. Osallisuus-, tutkimus- ja kehittämistyötä tullaan jatkamaan Kivistön kaupunkikeskuksen ja kauppakeskuksen kehittämisprosessin edetessä autenttisiin tarpeisiin vastaten.

LÄHTEET

- Anthony, K. H. 1985. *The Shopping Mall: A Teenager Hangout*. Adolescence. Vol. XX, No. 78. 1985. Libra Publisher. ERIC.
- Anttalainen, P. 2015. NCC kauppapaikkajohtajan haastattelu 28.10.2015. Vantaa.
- Deuchar, R. 2009. *Urban youth cultures and the re-building of social capital: Illustrations from a pilot study in Glasgow*. A Journal of Youth Work – Issue 1, 2009.
- Etene 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Eskelinen, T., Gellin, T., Gretschel, A., Junntila-Vitikka, P., Kiilakoski, T., Kivijärvi, A., Koskinen, S., Laine, S., Lundbom, P., Nivala, E. & Sutinen, R. 2012. *Lapset ja nuoret kansalaistoimijoina*. Teoksessa A., Gretschel & T., Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, Hakapaino, Helsinki.
- Eskelinen, T., Gretschel, A., Kiilakoski, T., Kiili, J., Korpinen, S., Matthies, A-L., Nivala, E., Lundbom, P., Mäntylä, N., Niemi, R., Ryyänänen, A. & Tasanko, P. 2012. *Lapset ja nuoret subjekteina kunnallisessa päätöksenteossa*. Teoksessa A., Gretschel & T., Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, Hakapaino, Helsinki.
- Gellin, M., Gretschel, A., Matthies, A-L., Nivala, E., Oranen, M., Sutinen, R. & Tasanko, P. 2012. *Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa*. Teoksessa A., Gretschel & T., Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, Hakapaino, Helsinki.
- Gretschel, A. 2002a. *Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen*. Teoksessa A. Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto. Helsinki: Kuntatalon paino.
- Gretschel, A. 2002b. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin kautta. Jyväskylän yliopisto.
- Gretschel, A., Koskinen, S. & Junntila-Vitikka, P. 2012. *Yhdyskunta- ja liikuntasuunnittelu: esimerkinä skeittialueet ja leikkipuistot*. Teoksessa A., Gretschel & T., Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Hetemäki, I. 2011. *Eikö sana kuulu!* Teoksessa K. Paakkunainen & L. Suurpää (toim.) Nuorten poliittinen ohjaus – strategista johtamista, kentän kasvavaa yhteistyötä vai latistuvaa osallistumista? Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 43.
- Järveläinen, E., Mäkelä, P. & Tasanko P. 2016. *Nuoret mukana suunnittelemassa Kivistöä, case Vantaa*. Nuorten reviiirillä – projektin artikkelikokoelma. Nuorten Palvelu ry. (julkaisematon)
- Kiilakoski, T. 2015. *Kylmästä lämpimään*. Teoksessa T. Kiilakoski, V. Kinnunen & R. Djupslund (toim.). Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja 5.
- Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala, E. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa A., Gretschel & T., Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 118, Hakapaino, Helsinki.
- Kiilakoski, T. & Gretschel, A. 2011. *Onko tavoitteena vain epäpoliittinen osallisuus?* Teoksessa K. Paakkunainen & L. Suurpää (toim.) Nuorten poliittinen ohjaus – strategista johtamista, kentän kasvavaa yhteistyötä vai latistuvaa osallistumista? Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 43.
- Kivistö esite 2015. Viitattu 8.1.2016. http://vantaankivisto.fi/sites/default/files/pictures/Kivisto_esite_2015_web.pdf.
- Korkiamäki, R. 2015. *Lasten ja nuorten arkisen toimijuuden tukeminen*. Teoksessa J. Häkli, K. P. Kallio & R. Korkiamäki (toim.). Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 90.
- Koskinen, S. 2002. Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina. Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 98. Helsinki: Hakapaino Oy.

- Kuula, A. 2012. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Lampela, P. 2013. Kauppakeskus nuorten vapaa-ajan tilana. Kauppakeskusten nuoret -hankkeen loppuraportti. Viitattu 8.1.2016. http://nuortenpalvelu.fi/wordpress/wp-content/uploads/2014/01/Loppuraportti_Maaliskuu_2013.pdf.
- Morgan, D. 2001. *Focus Group Interviewing*. Teoksessa Gubrium, J.F. & Holstein, J. (toim.). *Handbook of Interview Research. Context & Methods*. Sage Publications, 141-159.
- Myllyniemi, S. 2013. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosian neuvottelukunta, Nuorisotutkimusseura ja tekijät. Hakapaino, Helsinki 2014.
- Myllyniemi, S. 2014 (toim.). Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosian neuvottelukunta, Nuorisotutkimusseura ja tekijät. Nuorisosian neuvottelukunnan julkaisuja. Verkkojulkaisuja 51.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus. Nuorisosian neuvottelukunnan julkaisuja. Verkkojulkaisu 49.
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.
- Putnam, R. D. 2000. Bowling alone. The collapse and revival of American community. New York: Simon & Schuster.
- Pyry, N. 2015. Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto. Helda.
- Ruuskanen, P. 2001. Sosiaalinen pääoma – käsitteet, suuntauksat ja mekanismit. VATT-tutkimuksia 81. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Helsinki.
- Rouvinen-Wilenius, P. 2014. *Kohti osallisuutta - mikä estää, mikä mahdollistaa*. Teoksessa A. Jämsén & A. Pyykkönen (toim.). *Osallisuuden jäljillä*. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saarijärvi 2014.
- Tani, S. 2015. Loosening/tightening spaces in the geographies of hanging out. *Social & Cultural Geography*. Volume 16, Issue 2, 2015.
- Vanderbeck, R. M. & Johnson Jr., J. H. 2000. "That's the only place where you can hang out": Urban young people and the space of the mall. *Urban Geography*, Volume 21, Issue 1.
- Vantaan kaupunki 2013. Lasten ja nuorten Vantaa II -toimintaohjelma. Viitattu 8.1.2016. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/111487_93506_Lasten_ja_nuorten_vantaa_toimintaohjelma_nettil.pdf.
- Vantaan kaupunki 2012. Lasten ja nuorten osallisuusopas maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalle.
- Vantaan kaupunki 2014. Lasten ja nuorten osallisuusopas II maankäytön, rakentamisen ja ympäristön sekä sivistystoimen toimialoille.
- Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015. Viitattu 20.10.2015. http://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/kaavoitus_ja_maankaytto/ohjelmat_ja_projektit/arkkitehtuuripoliittinen_ohjelma.
- Varpanen, L. 2015. Teknologia ja historia kohtaavat. Kivistö kohoaa Kehäradan varteen. *Kuntatekniikka* 4/2015. Viitattu 8.1.2016. <http://kuntatekniikka.fi/lehtiarkisto/?numero=04/2015#/issue/63/13960>.
- Wrede, G. H. 2011. *Kiinnostus nuorten poliittiseen ohjaukseen kasvaa*. Teoksessa K. Paakkunainen & L. Suurpää (toim.) Nuorten poliittinen ohjaus- strategista johtamista, kentän kasvavaa yhteistyötä vai latistuvaa osallistumista? Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 43.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko/ Nuoret

Taustatiedot

ikä, sukupuoli, asuinalue, koulu

Oma aktiivisuus

Mitä teet vapaa-ajallasi?

Mitä harrastat? Kuinka usein?

Kuulutko/osallistutko johonkin aktiiviseen toimintaan (nutan talotoimikunta, oppilaskunta, järjestö)?

Käytkö millä nuorisotiloilla/-taloilla? Missä ja milloin? Mikä tekee nutasta viihtyisän? Mitä siellä tulisi olla (sisustus, varustus, toiminta)?

Hengaatko kauppakeskuksissa? Missä ja milloin? Millainen olisi viihtyisä kauppakeskus nuorten näkökulmasta (palvelut, toiminta)? Miten nuoret tulisi huomioida kauppakeskuksissa?

Osallisuus & kokemukset

Kiinnostaako sinua oman asuinalueen palveluiden/rakennusten suunnittelu? Miksi? Miksi ei?

Kuullaanko nuorten ääni tarpeeksi usein? Onko se mahdollista (helppoa/vaikeaa)? Kokemuksesi?

Ovatko nuoret kiinnostuneita kertomaan oman mielipiteensä? Kokemuksesi?

Koetko itse tärkeäksi, että annat oman mielipiteesi nuorten asioissa?

Mistä sait kutsun lähteä mukaan ideapajaan suunnittelemaan?

Millainen kokemus oli osallistua ideapajoihin?

Onko ideapajoihin osallistuminen hyvä tapa vaikuttaa omissa asioissa?

Mikä olisi parempi/toimivampi tapa, millä saadaan nuoret mukaan vaikuttamaan? Kokemuksesi?

Liite 2. Teemahaastattelurunko/ Työntekijät

Taustatiedot

Nimi, organisaatio, työnkuva

Kokemukset nuorten osallistamisesta

Millä tapaa olet ollut mukana nuorten osallistamisissa työsi kautta? Kerro esimerkkejä (työ, hankkeet, projektit)?

Mitä hyviä kokemuksia ja käytänteitä sinulla on nuorten osallistamiseen liittyen?

Mitä keskeisiä haasteita olet kokenut nuorten osallistamiseen liittyen?

Nuorten vaikuttamismahdollisuudet

Koetko tärkeäksi/hyödylliseksi työsi kannalta, että nuoret saataisiin aktiivisemmin mukaan vaikuttamaan oman asuinalueen palveluiden/rakennusten suunnitteluun?

Ovatko nuoret kiinnostuneita osallistumaan ja kertomaan oman mielipiteensä? Kokemuksesi?

Onko riittävästi väyliä/kanavia, missä nuoret voivat vaikuttaa? Kokemuksesi?

Mitä haasteita näet vaikuttamismahdollisuuksien rakenteissa ja toimintamalleissa?

Vastaako nykypäivän tietoteknologia (some, järjestelmät) nuorten vaikuttamistarpeisiin?

Vastaako nykypäivän tietoteknologia (some, järjestelmät) työntekijöiden vaikuttamistarpeisiin?

Kokemukset ideapajatyöskentelystä

Millainen kokemus oli osallistua KiKe-ideapajoihin?

Onko ideapaja toimiva toimintamalli nuorten osallistamisessa?

Mikä olisi parempi/toimivampi tapa, millä saadaan nuoret mukaan vaikuttamaan? Kokemuksesi?

Kehittämisehdotukset

Mitä kehittämisehdotuksia esittäisit nuorisotyön ja kaupunkisuunnittelun osallistamisprosesseihin?

Mitä asioita osallisuusprosessin vaiheissa tulisi huomioida nuorten näkökulmasta?

Mitä asioita osallisuusprosessin vaiheissa tulisi huomioida sidosryhmien näkökulmasta?

Lopuksi

Vapaa sana

Liite 3. Ideapajojen tulokset kootusti

Nuoret (n=63)	Kokemus osallistamisesta	Kokemus vaikuttamisesta	Kokemus ideapajoista ja työmenetelmistä	Kehittämis-ehdotukset
<p>Nuorisotila</p> <p>Kauppakeskus</p>	<p>Osallistetaan kaikkeen nuorisotilalla.</p> <p>Työntekijät kuuntelevia ja välittäviä aikuisia.</p> <p>Harrastetoimintaan osallistuminen monipuolista.</p> <p>Kavereiden kanssa hengaaaminen.</p> <p>Omistajuuden kokemus suunnitteluprosessiin osallistumisen kautta.</p> <p>Nuorilla oma tila kauppakeskukseen, missä he eivät ole muiden tiellä.</p> <p>Nuorten viihtyvyyttä huomioivat tilaratkaisut kauppakeskuksessa (penkit, pöydät, latausominaisuudella olevat lukolliset kaapit yms.).</p>	<p>Voi vaikuttaa ja osallistua toiminnan suunnitteluun.</p> <p>Äänestetään, keskustellaan, kohdataan.</p> <p>Eri vaikutusväylien hyödyntäminen: Palauteboksi, internetkyselyt, nettiadressit, Instagram, Facebook, Snapchat ym.</p> <p>Nuorten oma markkinointi ”kaverilta kaverille” keskeisessä asemassa, motivoiden parhaiten osallistumaan ja vaikuttamaan.</p>	<p>Ideapajojen rastit koettiin toimivaksi tapa kysyä nuoren mielipidettä.</p> <p>Aito kuuleminen ja kohtaaminen.</p> <p>Itselle tärkeisiin asioihin vaikuttaminen.</p> <p>Uskominen suunnitelmien jalkautumisesta.</p> <p>Visuaalisten havainnekuvien, pohjapiirustusten sekä vaikutuspassin käyttö toimiva.</p>	<p>Sisällölliset ideat Kauppakeskukseen rakennetavan monitoimitilan käytöstä ja toiminnasta.</p> <p>Toiminnan markkinointiin ja nuorten aktivointiin liittyvät ehdotukset.</p> <p>Kauppakeskuksessa hengailuun ja viihtyvyyteen liittyvien ehdotusten tekeminen (kaupat, liikkeet, yleiset tilat, monitoimitila).</p> <p>Yhteisien sääntöjen luominen kauppakeskukseen, monitoimitilaan sekä ulkoalueelle.</p>
<p>Koulu</p>	<p>Oppilaskuntatoiminta, Kiusaamisen ehkäiseminen ohjelma, Eri työryhmät.</p>	<p>Äänestetään luokissa, oppilaskunnan hallitus päättää.</p> <p>Kouluterveyskyselyt.</p>	<p>Käytössä vähän osallistavia menetelmiä.</p> <p>Satunnaisesti on ollut toiminnallisia ratkaisuja opetuksessa.</p>	<p>Kouluihin kaivattiin vastaavaa ideapajatyöskentelyä eri asioiden/ teemojen purkuun (ulkopuoliset vetäjät).</p> <p>Koulussa toivottiin enemmän nuorten ääni kuuluviin.</p> <p>Eri vaikutusväylien hyödyntäminen: Palauteboksi, internetkyselyt, nettiadressit, Instagram, Facebook, Snapchat ym.</p>

Työntekijät (n=5)	Kokemus osallistamisesta	Kokemus vaikuttamisesta	Kokemus ideapajoista ja työmenetelmistä	Kehittämis-ehdotukset
	<p>Osallistavat hankkeet ja perustyö.</p> <p>Nuorten mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun nähtiin merkittävänä.</p> <p>Nuorten osallistaminen ja mukaan saaminen ajoittain haastavaa.</p> <p>Osallistamisella kasvatuksellinen merkitys; Osallistamalla nuoren voi sitouttaa omaan asuinalueeseen, muutokseen sekä alueen rakentamiseen.</p> <p>Osallistamisella yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikutus (välittävä asukkaat alueen kunnossapitäjinä).</p> <p>Osallisuus osaksi kasvatusyötä nuorisotiloilla ja kouluissa (OPS).</p> <p>Vuorovaikutusasiantuntijan ja kumppaneiden käyttö osallisuusprosessin rakentamisessa.</p>	<p>Nuorille haluttiin rakentaa systemaattisia vaikuttamismahdollisuuksia eri foorumeilla (ideapajat, maastokävelyt, kyselyt, kuulemistilaisuudet ym.).</p> <p>Vaikuttaminen ajoittain näennäistä ja lakisäätöistä (OAS).</p> <p>Asukas- ja kuulemistilaisuuksien järjestäminen.</p>	<p>Koettiin toimivaksi tavaksi saada nuoret mukaan suunnitteluun.</p> <p>Visuaalisten havainnekuviin, pohjapiirustusten sekä vaikutuspassin käyttö toimiva.</p> <p>Laurean projektilähtöinen työskentely loi jatkumoja toiminnan kehittämiseen ja nuorten osallistamiseen toiminnan kautta (ideapajat, kerhot, tapahtumat jne.)</p>	<p>Organisaatioiden sitouttaminen osallisuustyöhön.</p> <p>Osallisuustyön jalkauttaminen organisaatioiden toimintakulttuuriin ja -rakenteisiin.</p> <p>Asianmukaisten työvälineiden resursointi työskentelyn tueksi (iPadin maastokävelyissä, ideapajoissa jne.).</p> <p>Sähköisten menetelmien hyödyntäminen ideapajatyöskentelyssä (iPadi, sovellukset ym.).</p> <p>Mukana olevien tahojen vuosikellojen huomioiminen osallisuusprosessien suunnittelussa.</p> <p>Avoin ja aito vuorovaikutus, yhteisen tahtotilan ja tavoitteen löytäminen.</p> <p>Nuoret mukaan markkinointityöhön.</p> <p>Kolmannen sektorin toimijat, järjestyneet ja järjestäytymättömät asukasryhmät mukaan suunnitteluun.</p> <p>Yhteisideapajat, joissa koko asukaskunta edustettuna vauvasta vaariin.</p> <p>Vuorovaikutusasiantuntijan ja kumppaneiden yhä laajempi käyttö osallisuusprosessin rakentamisessa.</p>

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

EevaJärveläinen

“Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” -hanke

Loppuraportti

Kivistön aluelähtöinen kehittämistyö ja nuorten osallistaminen on merkittävässä roolissa Laurean, Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden sekä alueella toimivien sidosryhmien välisessä yhteistyössä. Laurea on tehnyt aktiivista TKI-toimintaa sekä opintojaksoihin integroituvaa LbD-toimintaa Kivistön suuralueen palveluiden ja toimintojen kehittämiseksi.

Laurean ja Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden ”Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” -yhteistyöhankkeen (2014–2018) tavoitteena on osallistaa Länsi-Vantaan nuoria ideoimaan, suunnittelemaan ja valmistelemaan Kivistön kauppakeskusta ja sinne rakennettavaa nuoriso-kirjasto-kulttuuri monitoimitilaa. Nuorten näkökulmia on kerätty myös Kivistön alueella tehtävän kaupunkikeskuksen nuorisotyön toimintamalleista. Tämä raportti kuvaa KiKe-hankkeeseen (2014–2015) osallistuneiden nuorten syntyneitä ideoita ja kokemuksia ideapajaan osallistumisesta, vaikuttamisesta, vapaa-ajan aktiviteeteistä sekä osallisuudesta. Hankkeessa kerättiin myös työntekijöiden kokemuksia nuorten osallistamisen hyödyistä ja haasteista sekä kehittämis ehdotuksista.

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

